

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

**Diplomsko delo
visokošolskega programa**

**PREVENTIVNO DELO POLICIJE IN VODJA
POLICIJSKEGA OKOLIŠA KOT NOSILEC
NALOG**

Matej Skočir

Ljubljana, julij 2009

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo
visokošolskega programa

**PREVENTIVNO DELO POLICIJE IN VODJA POLICIJSKEGA
OKOLIŠA KOT NOSILEC NALOG**

Kandidat: Matej SKOČIR
Številka indeksa: 04025838
Mentor: višji predavatelj mag. Slavko DEBELAK

Ljubljana, julij 2009

Povzetek

V začetku diplomskega dela sta predstavljena pojma policijska preventiva in v skupnost usmerjeno policijsko delo, temu pa sledi zgodovina preventivnega dela v policiji. V nadaljevanju so prikazane metode in oblike preventivnega dela policije ter izhodišča za bistveno povečanje sodelovanja z državljani, organi lokalne skupnosti in drugimi institucijami. Predstavljene so tudi organiziranost izvajalcev preventivnega dela v policiji, vloga in naloge vodje policijskega okoliša po posameznih področjih dela ter analiza v zadnjih letih izvedenih preventivnih projektov v policiji.

Z diplomsko nalogo želim prikazati, da je za uspešno delovanje policije kot represivnega organa in s tem za izboljšanje varnostne problematike treba ohranjati in stalno spodbujati sodelovanje policije z lokalno skupnostjo na vseh področjih policijskega dela.

Ključne besede: policija, preventiva, v skupnost usmerjeno policijsko delo, vodja policijskega okoliša, lokalna skupnost.

Summary

The introduction of the present diploma work is focused upon the notion of preventive and community policing. It is followed by a history of preventive policing. In the subsequent part, methods and forms of preventive policing are presented along with the baselines for an essentially enhanced cooperation with citizens, local community organs and other institutions. Attention is also dedicated to the organization of the preventive policing providers within the police structure, the role and tasks of neighbourhood police officer with respect to single areas of work. The diploma thesis ends with an analysis of implemented preventive police projects.

The objective of the diploma work is to show that in its capacity of an organ of repression police can be efficient and can contribute to the improvement of security issues by increasing and consistently encouraging cooperation between police and local communities at all levels of policing.

Key words: police, prevention, in community oriented policing, neighbourhood police officer, local community.

KAZALO

POVZETEK	II
SUMMARY.....	III
1 UVOD.....	1
2 POLICIJSKA PREVENTIVA IN V SKUPNOST USMERJENO POLICIJSKO DELO	2
3 ZGODOVINA PREVENTIVNEGA POLICIJSKEGA DELA	6
4 METODE IN OBLIKE PREVENTIVNEGA DELA.....	10
4.1 DELO V POSVETOVALNIH TELESIH.....	10
4.2 DELO V POLICIJSKI PISARNI.....	11
4.3 SVETOVANJE IN OPOZARJANJE.....	12
4.4 NEFORMALNA SREČANJA	13
4.5 IZOBRAŽEVANJE OTROK IN ODRASLIH	13
4.6 DRUGE POVEZANE OBLIKE	14
5 ORGANIZIRANOST PREVENTIVNEGA DELA V POLICIJI	16
5.1 ORGANIZACIJA IN NALOGE NA DRŽAVNI RAVNI	16
5.2 ORGANIZACIJA IN NALOGE NA REGIONALNI RAVNI.....	18
5.3 ORGANIZACIJA IN NALOGE NA LOKALNI RAVNI.....	20
5.4 OBMOČJE POLICIJSKIH OKOLIŠEV, KRAJEVNIH SKUPNOSTI IN ČETRTHNIH SKUPNOSTI.....	20
6 VLOGA IN NALOGE VODJE POLICIJSKEGA OKOLIŠA PO POSAMEZNIH PODROČJIH DELA	22
6.1 NALOGE VODJE POLICIJSKEGA OKOLIŠA NA PODROČJU KRIMINALITETE	23
6.2 NALOGE VODJE POLICIJSKEGA OKOLIŠA NA PODROČJU JAVNEGA REDA.....	24
6.3 NALOGE VODJE POLICIJSKEGA OKOLIŠA NA PODROČJU PROMETNE VARNOSTI	25
6.4 NALOGE VODJE POLICIJSKEGA OKOLIŠA NA PODROČJU DRŽAVNE MEJE IN TUJCEV	26
6.5 DRUGE NALOGE VODJE POLICIJSKEGA OKOLIŠA	26

7	POVEČANJE SODELOVANJA Z DRŽAVLJANI, ORGANI LOKALNE SKUPNOSTI IN DRUGIMI INSTITUCIJAMI	28
7.1	SPREMEMBE ORGANIZIRANOSTI NA PODROČJU PREVENTIVNEGA DELA IN FINANCIRANJE PREVENTIVNIH PROJEKTOV.....	30
7.2	PROGRAMI IZPOPOLNJEVANJA IN USPOSABLJANJA VODIJ POLICIJSKIH OKOLIŠEV IN DRUGIH POLICISTOV	31
7.3	RAZLIKA MED TRADICIONALNIM IN SODOBNIM PRISTOPOM OPRAVLJANJA POLICIJSKEGA DELA.....	32
8	ANALIZA IZVAJANJA PREVENTIVNIH PROJEKTOV	34
9	ZAKLJUČEK	42
	LITERATURA.....	43
	VIRI.....	44
	SEZNAM SLIK, TABEL IN GRAFOV.....	45
	IZJAVA O AVTORSTVU IN NAVEDBA LEKTORJA	46

1 UVOD

Področje, na katero sega diplomsko delo, je področje preventivnega delovanja organa v sestavi Ministrstva za notranje zadeve, Policije. Policija opravlja naloge, ki so določene v Zakonu o policiji in številnih drugih zakonih ter podzakonskih predpisih. Za učinkovito delovanje in delovanje v dobro vseh državljanov mora biti organizirana po celotnem ozemlju države, pri čemer je treba upoštevati načelo racionalnosti.

Republika Slovenija je z vstopom v Evropsko unijo postala soodgovorna za varnost vseh držav članic in s tem tudi enakopravna partnerica pri zagotavljanju varnosti na območju združene Evrope. Samo pri izvajanju mejne kontrole in varovanju državne meje sta začela veljati pravni red Evropske unije, ki ureja pravice iz državljanstva članic Evropske unije, in večji del schengenskega pravnega reda, ki je bil v celoti uveljavljen šele z vključitvijo Republike Slovenije v schengenski informacijski sistem decembra leta 2007. Polnopravno članstvo Slovenije v Evropski uniji je prineslo veliko odgovornost predstavnikom policije, ki sodelujejo v delovnih telesih organov Evropske unije. Slovenija je postala tudi polnopravna članica Europola, kar za policijo pomeni dodatne obveznosti pri preprečevanju, odkrivanju, preiskovanju in poročanju o nadnacionalnih kot tudi nacionalnih oblikah kriminalitete.

Kot policist sem od leta 1997, odkar sem zaposlen v slovenski policiji, opravljal različne naloge uniformiranega policista, od policista opazovalca, spremljevalca v patrulji, vodje patrulje do vodje policijskega okoliša, kar opravljam od leta 2003. Pri opravljanju nalog vodje policijskega okoliša sem odgovoren za preventivno delovanje na območju policijskega okoliša ter tudi na območju krajevno pristojne policijske postaje, na katerem se policijski okoliš nahaja. Pristojnosti vodij policijskih okolišev so zakonsko zelo široko opredeljene. Ob tem številni razlogi vplivajo na pomanjkanje kakovostnega v skupnost usmerjenega policijskega dela, tako da sta s tem omejeni sodelovanje in skupno reševanje problemov v sami lokalni skupnosti.

2 POLICIJSKA PREVENTIVA IN V SKUPNOST USMERJENO POLICIJSKO DELO

Ob pojmu policija se od začetka njene sodobne zgodovine pojavljajo tako upi kot bojazni: upanje, da bo policija poskrbela za varnost, in bojazen, da policija ne bi zlorabila svoje moči.

V skupnost usmerjeno policijsko delo je filozofija in organizacijska strategija, ki zagovarja nove partnerske odnose med državljani in policijo. Temelji na predpostavki, da policija in državljani delujejo skupaj pri zaznavanju in določanju prednostnih nalog pri odpravljanju različnih oblik kaznivih dejanj in prekrškov, družbenega nereda in strahu pred kriminalom, s skupnim ciljem izboljšati kakovost življenja v bivalnem in delovnem okolju.

Slika 1: V SKUPNOST USMERJENO POLICIJSKO DELO

VIR: Policija, (2.5.2009)

To delo zahteva od vseh zaposlenih v policiji, tako uniformiranih kot drugih delavcev policije, veliko stopnjo pripadnosti. Prav tako predstavlja izziv za vse v policiji, da najdejo način, kako že vneseno filozofijo izraziti pri svojem vsakodnevem delu. Poleg tega v skupnost usmerjeno delo zahteva ravnovesje med potrebo, da policija zagotovi takojšnjo in učinkovito odzivanje na posamezne kriminalne dogodke, ter potrebo po pobudah, ki bodo težave reševale, preden se bodo pojavile in stopnjevale.

Takšno delo seveda zahteva posebnega policista, kot nekakšnega šefa v policijskem okolišu, ki avtonomno in neposredno dela z ljudmi v lokalni skupnosti. Njegovo delo temelji na problemsko usmerjenem policijskem delu, s katerim skuša ustvariti boljšo in varnejšo skupnost, v kateri ljudje živijo in delajo.

Pri opredelitvi pojma v skupnost usmerjeno policijsko delo moramo vedeti, da pojem ni drugi izraz za policijsko preventivo. Seveda je res, da vključuje tudi policijsko preventivno delo in je z njim povezano, vendar zahteva širše aktivnosti.

Najpomembnejša razlika je v vključevanju družbe oziroma lokalne skupnosti kot celote v preprečevanje varnostnih vprašanj in v tem, da družba nasploh želi izboljšati kakovost življenja. V skupnost usmerjeno policijsko delo se osredotoča na preprečevanje kriminala tako, da razišče vzroke, ki pogojujejo njihov nastanek ali kakorkoli prispevajo k njegovemu razvoju, nato pa skuša te vzroke odstraniti.

Pojem policijska preventiva je v slovenski policiji navzoč že nekaj časa, kljub temu pa ga druge policije ne uporabljajo, ampak uporabljajo izraz preprečevanje kriminala (*crime prevention*), nekateri pa celo pojem kriminalna preventiva. Izraz kriminalna preventiva pa seveda ne ustreza niti ni ustrezen prevod. Beseda preventiva pomeni nekaj preprečiti ali obvarovati. Vloga preventive pri policijskem delu je nekako znana, pomembnejše pri tem pa je, da se ta preventiva dejansko odraža tudi v praksi in ne samo v teoriji. Enotne razlage policijske preventive ni, dejansko pa nanjo v praksi vpliva veliko dejavnikov, katerim je vsem značilno, da nekaj preprečujejo.

S tujko *community policing* imenujemo policijsko delo, usmerjeno v lokalno skupnost. Predvsem gre za odpravljanje vzrokov in okoliščin, ki vodijo k nastanku kaznivih dejanj, prekrškov in drugih oblik deviantnih pojavov. Pri tem policija uporablja metode in oblike dela, ki se razlikujejo od klasičnih represivnih. Med najpogostejše oblike in metode dela uvrščamo svetovanje, delo v posvetovalnih telesih, delo v policijskih pisarnah, izobraževanje otrok in odraslih, neformalne oblike druženja in povezovanja z državljani ter organiziranje in izvajanje preventivnih projektov in drugih aktivnosti.

V skupnost usmerjeno policijsko delo je potrebno predvsem, če želimo, da bo policija uspešna in učinkovita in bo imela podporo širše javnosti. Več ugotovitev anket kaže, da je odtujenost med policijo in ljudmi prevelika, ker ni tesnejših povezav, zato je delo policije težje in manj uspešno, tako pri preprečevanju kot tudi pri preiskovanju kaznivih dejanj. Na tem mestu se vse ugotovitve nanašajo na tezo, da je nujno potrebno sodelovanje državljanov.

Pripravljenost državljanov za sodelovanje s policijo v praksi se precej spreminja, analize namreč na eni strani kažejo, da so ljudje pripravljeni sodelovati, po drugi strani pa se na nekaterih segmentih kažejo znaki apatičnosti ljudi pri sodelovanju v varnostnih sosvetih. Natančneje pa je treba opredeliti in institucionalizirati v skupnost usmerjeno policijsko delo, izpolniti pa tudi določene organizacijske in vsebinske pogoje.

Dejstvo pa je, da so zaradi različnih potreb ljudi ter različnih varnostnih potreb na določenih območjih in interesov ljudi v lokalni skupnosti nujno potrebni samostojno načrtovanje in izvajanje v skupnost usmerjenega policijskega dela posameznih policijskih postaj.

Brez tesnejšega sodelovanja prebivalcev ne moremo izvajati v skupnost usmerjenega policijskega dela, zato je treba javnosti temeljiteje in natančneje predstavljati vlogo policije pri zagotavljanju varnosti ter ljudi prepričati, da le skupno delo zagotavlja še boljše varnostne razmere. Čeprav morajo v skupnost usmerjeno delo sprejeti in izvajati vsi policisti, morajo biti, da bi bilo le-to učinkovito, določeni policisti, vodje policijskih okolišev s posebej opredeljenimi vlogami in nalogami. Ob tem policisti ne opravljajo samo klasičnih, povečini represivnih policijskih nalog, temveč je njihova vloga tudi preprečevalna, kajti ljudje se počutijo varne takrat, ko vedo, da obstaja zelo majhna verjetnost, da bi postali žrtve ali oškodovanci kaznivih dejanj ali prekrškov. Zato je pomembno opravljanje vseh nalog, ki preprečujejo nastanek kaznivih dejanj in drugih negativnih pojavov v družbi, torej nalog za odpravljanje vzrokov in okoliščin.

Samo preprečevanje kriminala je težko opredeliti, zaradi česar ga moramo obravnavati tako v zgodovinskem kot tudi v političnem kontekstu. O preprečevanju kriminala obstajajo številne razprave in številni različni odgovori na to, kaj dejansko se šteje za preprečevanje kriminala. Na eni strani gre lahko za zastraševanje potencialnih storilcev kaznivih dejanj ali prekrškov in s tem tudi odvrčanje od storitve le-teh, po drugi strani gre lahko za spreminjanje in prevzgojo storilcev ali pa za varovanje posameznikov pred oškodovanjem.

Poenostavljeno pojem preprečevanje kriminala predstavlja različne načine preprečitev storitve različnih oblik kaznivih dejanj in tudi prekrškov.

Poznamo situacijsko preprečevanje, ki je usmerjeno v zmanjševanje možnosti za storitev kaznivega dejanja, na primer učinkovita uporaba tehničnih sredstev za nadzorovanje javnih in zasebnih površin oziroma prostorov. S tem se tudi poveča tveganje storilcev. Omeniti gre tudi socialno preprečevanje, kjer se pojavljajo različne oblike prevzgoje oziroma spreminjanje družbenih razmer, ki vplivajo na prestopništvo v skupnosti, kjer ljudje delajo in živijo. Tako situacijska kot socialna preventiva uporabljata koordinacijsko in načrtno delo vseh vpletenih institucij, kar pomeni, da nobena institucija ne deluje sama, temveč delujejo skupaj, kar tudi povečuje možnosti za dobre končne rezultate. V preteklih letih je bila za omenjene prevencije značilna predvsem usmerjenost v ulično kriminaliteto in specifične kategorije storilcev, večina se usmerja v mladoletniške storilce iz delavskega razreda, manj pa v storilce najzapletenejših kaznivih dejanj gospodarskega kriminala.

V severnoameriški kriminologiji prevladuje pristop, ki preprečevanje kriminala klasificira kot primarno, sekundarno in terciarno preventivo. Primarna preventiva vsebuje ukrepe za zmanjšanje možnosti za kriminaliteto brez posebnega usmerjanja na storilce. Sekundarna preventiva se ukvarja z vzgojo in vplivom na ljudi, preden storijo kaznivo dejanje ali prekršek, tukaj gre za preprečevanje storitve prestopkov. Terciarna preventiva pa je usmerjena v prekinitev povratništva oziroma obravnavo že znanih storilcev kaznivih dejanj oziroma prekrškov.

Ne glede na različna pojmovanja policijske preventive, ki izvirajo iz različnih okolij, pa med glavne cilje preventivnega dela policije uvrščamo povečanje občutka varnosti državljanov, učinkovito preiskovanje kaznivih dejanj in prekrškov, zmanjševanje števila kaznivih dejanj in prekrškov, partnersko in medresorsko sodelovanje s porazdelitvijo odgovornosti za varnost ter zaupanje državljanov v delovanje policije. Približevanje k večjemu uresničevanju zgoraj navedenih temeljnih ciljev policijskega preventivnega dela pa je dolg postopek, predvsem v današnjem času.

S pravimi metodami in predvsem pogoji za doseg ciljev v samem sodelovanju, pravilno organiziranostjo, pravimi programi usposabljanja, predvsem pa kadrovske in finančne politike bo policija na pravi poti k uresničitvi ciljev. Poleg tega se je treba zavedati, da na javno mnenje o delu policije vpliva vrsta dejavnikov, ki so zelo pomembni pri sodelovanju. Omeniti gre predvsem kakovost opravljenega dela policistov, odzivnost policistov na probleme, dostopnost in opaznost med ljudmi na terenu, pojavnost v javnih občilih, najpomembnejši pa so zakoniti in strokovni postopki policistov pri delu s strankami.

3 ZGODOVINA PREVENTIVNEGA POLICIJSKEGA DELA¹

Koncept *community policing* je nastal v ameriških razmerah. Tam je bila namreč družba pod nenehnim pritiskom kriminala, zaradi česar so se oblikovale in razvile oblike in metode preventivnega delovanja. Bistvene ugotovitve oziroma spoznanja so bila, da policija in njeno represivno delovanje ne zadoščata za odpravljanje problemov, temveč je bilo treba razviti druge oblike delovanja, v katerega naj se vključujejo državljani kot nujen element preventivnega mehanizma. Nadalje je bil razvit projekt preventivnega delovanja, ki predstavlja enega izmed večjih poskusov reforme policijskega delovanja. Temelj delovanja je izboljšanje kakovosti življenja, doseženo s sodelovanjem državljanov pri zagotavljanju varnosti, ob tem pa jim policija nudi pomoč, jih spodbuja in jim svetuje. Za uspešno in kakovostno realizacijo reforme so bile potrebne strukturne in miselne spremembe, ki se v posameznih državah dandanes šele uveljavljajo.

Podobno kot v ameriškem prostoru se je tudi v Angliji pojavila ideja o ustanovitvi policije, ki bi se ukvarjala s preprečevanjem kriminala. Londonska policija je k sodelovanju povabila tudi civilno prebivalstvo, ki je policiji sporočalo, kdo so osebe, ki delajo prekrške ali druga prepovedana dejanja. Sodelovanje policije in prebivalcev zaradi pogostih kritik o podkupljivosti in neučinkovitosti ni zaživel. V ameriškem prostoru pa so se na vse kritike javnosti odzvali tako, da so iskali partnerstvo z javnostjo, kar je v začetku 20. stoletja pomenilo razvoj prvih idej policijskega dela v skupnosti.

V našem prostoru je bila takratna narodna milica² vojaško organizirana in enotno uniformirana oborožena formacija, sestavljena iz splošne narodne milice in posebnih služb narodne milice, kot so gasilska in policijska.

Osnovna enota splošne narodne milice je bila postaja narodne milice, katere območje je bilo razdeljeno na patroljne okoliše oziroma rajone. Svoje naloge so miličniki opravljali v strogo predpisanih terenskih službah, med katerimi je bila tudi zelo natančno predpisana patroljna služba. Kljub centralističnemu vodenju je bila ena izmed nalog miličnikov tudi spoznavanje ljudi in zemljišča na območju svoje postaje.

Da bi odpravili nekatere pomanjkljivosti, predvsem togost patroljne službe, so se začeli uveljavljati kombinirani patroljni obhodi. Miličniki pri tem niso bili več vezani samo na naloge s patroljnega lista, na stezo in na točno določen čas patroljiranja, zato je lahko samoiniciativnost miličnikov prišla bolj do izraza.

¹ Mikulan, 1995 in s spletnega naslova Policije, 2.5.2009

² Izraz milica izhaja iz latinske besede miles (vojak) in militia (vojaška služba), kar nima dosti skupnega z organiziranostjo in vsebino dela (naše) bivše milice.

Ta oblika dela pa je prispevala tudi k vzpostavitvi ali dopolnitvi informativne mreže miličnika v določenem kraju, s čimer je milica dobila varnostno pomembne informacije tudi takrat, ko miličnikov ni bilo na terenu. To so bili prvi zametki nekoliko pozneje uvedene sektorske službe.

Nadalje je treba sektorsko službo povezati z ljudsko milico, kjer so začeli uvajati novo obliko terenskega dela, imenovano sektorsko službo. Območje postaje ljudske milice se je odslej delilo na sektorje oziroma rajone. S tem se je vsebina miličniškega dela bistveno izboljšala, saj je sektorski miličnik službo v svojem sektorju opravljal po lastnem preudarku in brez vezanosti na točno določen čas in gibanje. Samostojno je ocenjeval, na katerem območju sektorja je potrebnega več preventivnega in kje več represivnega delovanja.

Občasno je opravljal tudi druge naloge milice in deloval na območjih vseh postajnih sektorjev. Tako je spoznaval celotno postajno območje in tamkajšnje ljudi, ustvarjal si je lahko osebni ugled in zaupanje med njimi ter na ta način spreminjal prevladujočo miselnost ljudi, da je miličnik vedno samo žandar. Sektorski miličnik je torej poleg tradicionalnih represivnih nalog milice opravljal tudi preventivne naloge in sodeloval z državljani.

Po preobrazbi družbe so se začele prilagoditve tudi v organih za notranje zadeve. Osnovna enota v milici je postala postaja milice, katere območje se je uskladilo z območjem takratne občine. Območje postaje milice je bilo dalje razdeljeno na obhodne okoliše in se je teritorialno prekrivalo z območji novo ustanovljenih krajevnih skupnosti. Za vodje teh okolišev so bili z odločbami večinoma imenovani prejšnji sektorski miličniki. Vodja obhodnega okoliša je tako z represivnim kot preventivnim delovanjem skrbel predvsem za javno varnost, pri čemer je bilo poudarjeno širše in pristnejše sodelovanje z občani v krajevni skupnosti. Po pravilih službe sta bila obhod in opazovanje glavni obliki neposrednega preventivnega delovanja milice pri vzdrževanju javnega reda in miru ter preprečevanja kaznivih dejanj. Kot glavni element družbene varnosti se je začela poudarjati t. i. družbena samozaščita. Varnost je začela postajati pravica in dolžnost vsakega državljan.

V okviru modernizacije organov za notranje zadeve se je morala milica tesneje povezovati z okoljem, v katerem je delovala, to pa so v precejšnji meri uresničevali prav vodje obhodnih okolišev. Zato lahko trdimo, da so se v tem času že razvili načini in oblike dela milice, ki so v nekaterih elementih podobni današnji vlogi vodje policijskega okoliša. Pri nadaljnjem razvoju sistema družbene samozaščite je bila dolžnost milice, da sodeluje pri gradnji sistema družbene samozaščite in da delovne ljudi ter občane obvešča o vsakem škodljivem pojavu.

V okviru družbene samozaščite je krajevna skupnost dobila pomembno vlogo, zato je bilo že s Pravili postaje milice določeno, da varnostni okoliš, pred tem obhodni okoliš, zajema območje krajevnih skupnosti. Vodja varnostnega okoliša in njegovi pomočniki so dobili vrsto novih nalog, večinoma povezanih z razvojem sistema družbene samozaščite in izvrševanjem zadev javne varnosti na območju varnostnega okoliša.

Po večletnih spremembah in prilagajanju se je tako izoblikovala najprimernejša oblika dela v milici. Varnostni okoliš je predstavljal temeljno varnostno območje postaje ali oddelka milice, kjer so se opravljale vse redne naloge in kjer so miličniki sodelovali z delovnimi ljudmi in občani ter organi krajevnih skupnosti pri zagotavljanju varnosti in uresničevanju družbene samozaščite v enotnem varnostnem sistemu.

Vodja varnostnega okoliša je bil v okviru svojih pristojnosti odgovoren za varnostne razmere v varnostnem okolišu. Svoje naloge je opravljal v obliki represivnih, predvsem pa v obliki preventivnih metod dela. Pravila postaje milice so določala, da se mora vodja varnostnega okoliša že ob nastopu dela oziroma med delovanjem na svojem območju seznaniti s čim večjim številom občanov in delovnih ljudi v krajevni skupnosti ter si s tem zagotoviti dobro podlago za lažje, učinkovito in uspešno opravljanje nalog milice. Na ta način so vodje varnostnih okolišev sodelovali pri nadaljnjem podružbljanju varnostne funkcije. Vodja varnostnega okoliša je del preventivne dejavnosti uresničeval s preventivno-operativnimi ukrepi na vseh zakonsko določenih področjih dela milice, del pa s pomočjo varnostne vzgoje in izobraževanja. Tako je imel formalno podlago za vključevanje v bivalno in delovno okolje državljanov, v druge organe in organizacije ter društva.

Tudi v Zakonu o notranjih zadevah je bila opredeljena dolžnost organizacij združenega dela, drugih samoupravnih organizacij in skupnosti, državnih organov ter občanov, da morajo na področju državne in javne varnosti pomagati organom za notranje zadeve.

Za opisane in mnoge druge dejavnike v sistemu družbene samozaščite v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja lahko trdimo, da so bili to prvi zametki današnje vloge vodje policijskega okoliša oziroma v skupnost usmerjenega policijskega dela ter partnerskega sodelovanja na področju zagotavljanja varnosti. Po osamosvojitveni vojni leta 1991 se je slovenska milica preimenovala v policijo³. Z razvojem demokratičnega sistema in številnimi drugimi spremembami v družbenopolitičnem življenju se je tako v organizacijskem kot funkcionalnem pogledu spremenila tudi policija.

Na podlagi lastnih in tujih izkušenj se je izoblikovala nova filozofija policijskega dela. Slovenska policija je hotela postati sodobna in uspešna policija, ki bo varovala posameznike in skrbela za varnost družbe kot celote, tako da je bila že v začetku sprejeta zamisel o projektu javne varnosti. Že poskusni projekt javne varnosti, pozneje projekt Policija, je pomembno mesto namenil preventivnemu delovanju. Vodja varnostnega okoliša se je preimenoval v vodjo policijskega okoliša in postal nosilec preventivnih nalog na območju lokalne skupnosti. Projekt Policija, ki je preventivo postavil za eno od osnov policijskega dela, je bil uspešno preizkušen in kot takšen uveljavljen za celotno območje Slovenije.

³ Etimološko je izraz policija nastal iz grške besede politeia (lat. politia), kar je prvotno pomenilo mestno upravo, državo, ustavo ..., pozneje pa zagotavljanje reda, miru, zakonitosti ...

Poznejši Zakon o policiji je določil pravno podlago za preventivno delovanje v okviru svojih pristojnosti. Tako se sodelovanje z organi lokalnih skupnosti nanaša na izboljšanje varnosti v lokalnih skupnostih, pri čemer je poudarjeno partnersko sodelovanje med policijo in posameznimi subjekti. Tudi v Pravilih policije iz leta 2000 ima sodelovanje policije z organi samoupravnih lokalnih skupnosti posebno mesto, tako kot ga imajo policijski okoliši in vodje policijskih okolišev, ki uresničujejo novo filozofijo policijskega dela, v skupnost usmerjeno policijsko delo.

4 METODE IN OBLIKE PREVENTIVNEGA DELA

Pri preventivnem delu vodja policijskega okoliša uporablja posebne oblike in metode dela, ki se razlikujejo od klasičnih oblik policijskega dela zlasti po tem, da niso strogo določene, ampak omogočajo prilagajanje glede na okolje, prostor in naravo dela. Vodja policijskega okoliša mora biti pri uporabi različnih metod in oblik dela kreativen, domiseln in samoiniciativen. Pogoji za to pa je, da je pri načrtovanju dela v okolišu samostojen. Nujno potrebno pri delu vodje policijskega okoliša pa je tesno partnersko sodelovanje z državljani ter drugimi organizacijami in institucijami lokalne skupnosti.

Med najpogostejše metode dela, ki jih mora izvajati vodja policijskega okoliša, štejemo delo v posvetovalnih telesih, delo v policijskih pisarnah, svetovanje in opozarjanje, izvajanje preventivnih projektov in drugih aktivnosti, izobraževanje otrok in odraslih ter neformalne oblike druženja in povezovanja z državljani. Širše gledano mora vodja policijskega okoliša nuditi pomoč oškodovancem, izvajati problemsko usmerjeno policijsko delo, projektno in akcijsko delo, sprotno pa mora obdelovati podatke o pojavih v policijskem okolišu. Vse naštetje metode dela vodje policijskega okoliša zahtevajo partnersko sodelovanje z državljani.

Ob problemsko usmerjenem policijskem delu, katerega bi dandanes vodja policijskega okoliša moral opravljati največ, se pojavlja veliko elementov, ki na neki način zavirajo takšno delo. Od same zaznave problema, analize problema in skupnega načrtovanja z lokalno skupnostjo za odpravo problema se pogosto pojavijo problemi, na katere tudi posamezne policijske enote ne morejo vplivati, med njimi najbolj izstopajo kadrovska problematika, mladost in s tem neizkušenost vodij policijskih okolišev pri komunikaciji z lokalno skupnostjo in medijskih nastopih ter apatičnost predstavnikov lokalnih skupnosti za skupno reševanje problemov.

4.1 DELO V POSVETOVALNIH TELESIH

Ustanovitev določenih organizacijskih oblik, preko katerih družba sodeluje s policijo pri odpravi problematike na vseh področjih, je seveda nujna. Najpogostejša neformalna oblika združevanja so posvetovalna telesa. Preko teh organizacijskih oblik lahko sodeluje širša javnost oziroma vsi subjekti, ki so kakor koli povezani z varnostjo. Nadalje je z delom v posvetovalnih telesih mogoče graditi zaupanje med povezanimi subjekti, delo pa lahko poteka tudi z namenom osveščanja, izobraževanja in spodbujanja subjektov k samozaščitnemu ravnanju. Posvetovalna telesa lahko na pobudo občanov ali policistov ustanovijo tako občine kot tudi same policijske enote.

Ustanovitelji in člani posvetovalnih teles so pri delovanju enakopravni, medsebojna razmerja pa morajo temeljiti na partnerskem sodelovanju.

Bistveno je skupno reševanje problemov in odpravljanje vzrokov, ki vodijo v izvrševanje kaznivih dejanj prekrškov in drugih deviantnih pojavov. Problemska tematika posvetovalnih teles se najpogosteje dotika preprečevanja kriminala, žrtev kriminala, iskanja vzrokov in oblik kaznivih dejanj, predstavitev policijskih postopkov in stališč javnosti do policijskega dela, predlogov za izboljšanje in prioritete policijskega dela. Najbolj prevladujoče oblike posvetovalnih teles na območju Republike Slovenije so sveti za varnost mestnih občin, sosveti za varnost, sosveti za zaščito, reševanje in civilno obrambo, odbor za spremljanje reda in varnosti, komisije in posvetovalna telesa s področja varnosti ter sveti za preventivo v cestnem prometu.

Sosveti delujejo na principu prostovoljnega in partnerskega združevanja predstavnikov policije, politikov, socialnih delavcev, podjetnikov, raznih društev, zdravstvenih ustanov ter izobraževalnih institucij. Delo in združevanje v sosvetih sta usmerjena k uresničitvi pomembnih ciljev med katere uvrščamo tudi obveščanje javnosti o delu policije, opozarjanje ljudi za izboljšanje samozaščitnih ukrepov oziroma spodbujanje zavesti za soodgovornost pri zagotavljanju varnosti ter krepitev pozitivnega mnenja, ugleda in zaupanja v policijo. Med aktivnosti sosveta spadajo tudi priprava letnih poročil in analize rezultatov sosveta, sodelovanje na javnih prireditvah s preventivnim učinkom, organiziranje in sodelovanje pri preventivnih projektih s pomočjo sredstev javnega obveščanja, pridobivanje finančnih sredstev za izvajanje preventivnih projektov, priprava strategij dela za odpravljanje deviantnih pojavov ter prednostno obravnavanje najbolj deviantnih pojavov.

4.2 DELO V POLICIJSKI PISARNI

Začetek oziroma ustanovitev policijskih pisarn na območju Republike Slovenije sega v leto 1993, ko so bile ustanovljene zaradi vzpostavitve dela policije. Ob tem so bili ukinjeni določeni policijski oddelki, ponekod pa so bile na pobudo lokalne skupnosti posledično ustanovljene policijske pisarne. Pozneje so se pojavljala različna mnenja o učinkovitosti tako policijskih pisarn kot tudi policijskih oddelkov.

Na določenih specifičnih območjih se delo v policijskih pisarnah ni uveljavilo, tako da tudi ljudje niso videli nobenega učinka policije, po drugi strani pa se je na pobudo in pozitivne odzive lokalnih skupnosti ustanovitev policijskih pisarn pokazala kot pozitivna odločitev.

Delo v policijskih pisarnah opravljajo praviloma vodje policijskih okolišev, lahko pa tudi drugi policisti. Ob tem se skušajo navezati tesnejši stiki z državljani, katerim zagotavljajo določene informacije, povezane s problematiko. Policijska pisarna je delovni prostor policista za preventivo.⁴

Preko policijske pisarne se lahko občani s policistom neformalno družijo, ob tem pa je pomembno, da policijske pisarne ob točno določenih dnevih in urah ljudem na določenem območju nudijo določen servis policije. Med najpomembnejše cilje dela policistov v policijskih pisarnah spadata približevanje in boljše poznavanje dela policije.

4.3 SVETOVANJE IN OPOZARJANJE

Svetovanje in opozarjanje sodita med najpomembnejše metode preventivnega dela policije. Tako policisti kot vodje policijskih okolišev državljane in druge subjekte opozarjajo in jim svetujejo na raznih področjih. Največji poudarek je na področju varovanja življenja in premoženja. Vpliv policije na samozaščitno obnašanje in ravnanje državljanov je namen svetovanja in opozarjanja. V praksi svetovanje in opozarjanje potekata ustno pri neposrednem osebnem komuniciranju policista s posamezniki oziroma subjekti. Bistven namen ustnega svetovanja in opozarjanja je zmanjšanje pogojev za nastanek varnostne problematike.

Z ustnim svetovanjem in opozarjanjem policisti dajejo nasvete s področja policijske pristojnosti, v drugih primerih pa posameznike in druge subjekte usmerjajo na tiste institucije, ki so pristojne za delovanje na posameznem področju.

Poleg ustne oblike svetovanja in opozarjanja policisti izvajajo tudi pisno obliko, ki je namenjena točno določenim skupinam ljudi in subjektov. V praksi sta najprepoznavnejše pisno svetovanje in svetovanje z izdajo obvestil, brošur, zloženk, plakatov, letakov in drugih pripomočkov. Pomembno je, da je gradivo strokovno, pregledno in prilagojeno določeni skupini posameznikov oziroma subjektov, katerim je tematika namenjena. Dandanes sta kot zelo uspešni oziroma učinkoviti prepoznani tudi svetovanje in opozarjanje preko sredstev javnega obveščanja. Tako medijsko obveščanje v praksi poteka preko radijskih in televizijskih postaj, interneta, časopisov in drugih obstoječih medijev.

⁴ Marija Mikulan, Policijska preventiva, 1995, stran 47.

4.4 NEFORMALNA SREČANJA

Tako policija kot drugi s policijo povezani subjekti lahko organizirajo različne načine neformalnega druženja in povezovanja z državljani, najpogosteje kot športna, družabna, kulturna ali druga srečanja, katerih namen so medsebojno spoznavanje ter ustvarjanje zaupanja in s tem ustvarjanje pogojev za skupno delovanje pri zagotavljanju varnosti.

Organizacija in sklic neformalnih druženj sta odvisna od iznajdljivosti in domiselnosti vodje policijskega okoliša ter pripravljenosti občanov za takšne oblike medsebojnega povezovanja in vzpostavljanja pozitivnih odnosov. Pomembno je, da vodja policijskega okoliša s pozitivnim pristopom navezuje in ohranja stike z občani in drugimi subjekti v policijskem okolišu.

4.5 IZOBRAŽEVANJE OTROK IN ODRASLIH

Izobraževalne projekte policija, vzgojne ustanove in drugi subjekti izvajajo največ v osnovnih šolah, vzgojnovarstvenih zavodih, srednjih šolah, dijaških domovih in drugih izobraževalnih institucijah.

Tematiko s področja varnosti v cestnem prometu, javnega reda, kazenskih postopkov in drugih deviantnih ravnanj predstavljajo policisti po predhodnih dogovorih in v sodelovanju z zunanjimi sodelavci, v precej primerih pa tudi sami. Namen izobraževanja je seznanjati državljane o varnostnih razmerah, o veljavni zakonodaji, predvsem pa o ugotavljanju in odpravljanju vzrokov deviantnih dejanj ter možnostih za njihovo odpravo. Na ta način policija skuša spodbujati otroke in odrasle k samozaščitnemu ravnanju. Praktičen primer izobraževanja prvošolcev na osnovnih šolah je sprehod po t. i. varni poti v šolo, kjer spoznavajo pravilno prečkanje vozišča preko talnih označb ali svetlobnih signalov ter najmanj izpostavljeno oziroma najmanj ogroženo pot med domom in šolo. Projekt se izvaja v prvih tednih začetka šolskega leta in v tednih po šolskih počitnicah. V izvajanje takšnih izobraževalnih projektov se vključujejo tudi druge institucije, kot so občine, svet za preventivo in varnost, združenje poklicnih šoferjev in drugi.

4.6 DRUGE POVEZANE OBLIKE

Za izvedbo preventivnih projektov in drugih aktivnosti policija in drugi subjekti posebej pripravijo načrte za izvedbo projekta, zlasti za tiste zahtevnejše projekte. V samem načrtu so opredeljeni namen in cilj izvedbe projekta, vsebina projekta, skupina, kateri je projekt namenjen, čas in kraj izvedbe, v načrtu pa so navedeni tudi nosilci in vsi sodelujoči subjekti ter predvideni stroški za izvedbo projekta. Seznanjanje in obravnavanje določene varnostne problematike potekata med policijo in drugimi subjekti tudi na sestankih.

Vsi sodelujoči so lahko pobudniki oziroma sklicatelji sestanka, na katerega se pravilno vabi ustno ali pisno. Praviloma se sestanki sklicujejo samo za določen krog ljudi oziroma območja ne glede na to, kako so določena območja krajevnih skupnosti, četrtnih skupnosti ali območja policijskih okolišev. Sestanki so namenjeni iskanju rešitev za odpravo določenih pojavov, ki negativno vplivajo na varnost ali počutje ljudi na določenem območju.

Pri obravnavi varnostne problematike, ki zadeva širšo skupnost oziroma javnost, se lahko organizirajo okrogle mize, pri čemer je treba povabiti predstavnike vseh institucij, ki lahko kakor koli vplivajo na odpravo vzrokov za nastanek problematike. V praksi je organizacija okrogle mize dobrodošla pri problematiki uživanja prepovedanih drog, vrstniškega nasilja, nasilja v družini, vandalizma in druge problematike ki zadeva širšo javnost.

Policisti pri poučevanju o določeni problematiki uporabljajo tudi zahtevnejše oblike preventivnega dela. S predavanji v vzgojnovarstvenih zavodih, šolah, dijaških domovih, društvih, podjetjih in javnih ustanovah skušajo policisti osredotočiti udeležence na vzroke za nastanek problematike in njeno odpravo ter izboljšati samozaščitno ravnanje. Za uspešno izvedbo predavanja so potrebni dobra priprava, poznavanje teorije in prakse ter sodelovanje z učitelji, pedagogi, strokovnimi sodelavci in tudi med samimi policijskimi enotami. Praktično se za izvedbo predavanj uporabljajo tudi razni pripomočki za boljšo predstavitev problematike.

Policija oziroma posamezne policijske enote organizirajo dan odprtih vrat, da bi prikazale delo policije, njeno organiziranost, opremo, naloge in pristojnosti. Ob dnevu odprtih vrat policisti državljanom svetujejo, jih opozarjajo na izboljšanje samozaščitnega ravnanja po posameznih področjih, hkrati pa se ob tem tudi spoznavajo. Podobna oblika se praktično izvaja po dogovoru z vodstvi vzgojnovarstvenih zavodov. Po sprejemu otrok in vzgojiteljic pred policijsko postajo jim vodja policijskega okoliša razkaže prostore policijske postaje, opremo policistov ter starostno omejenim skupinam na prilagojen način predstavi osnovne naloge policije.

Ena od oblik preventivnega dela je tudi delo z žrtvami oziroma oškodovanci kaznivih dejanj, prometnih nesreč in prekrškov. Pri tem sta najpomembnejša pristop k žrtvi ter hitro in jasno posredovanje potrebnih informacij. Oškodovanci imajo pravico do obveščanja o poteku policijskega postopka, ukrepah policije in povračilu povzročene škode.

5 ORGANIZIRANOST PREVENTIVNEGA DELA V POLICIJI

V preteklosti se je pri izvajanju sodobnega preventivnega dela slovenske policije pokazalo več pomanjkljivosti pri sami organiziranosti v hierarhično strukturirani policiji. Pomembna pomanjkljivost se je pokazala v tem, da na posameznih ravneh ni bilo natančno določeno, kakšne so horizontalna in vertikalna povezanost ter pristojnosti notranjeorganizacijskih enot tako uniformirane policije kot kriminalistične policije. S tem je bilo treba natančno opredeliti, kdo je nosilec preventivnih nalog in kdo bo pri izvedbi preventivnih nalog sodeloval.

Med uniformirano policijo in kriminalistično policijo na državni in regionalni ravni sprva ni bilo nobenega povezovalnega člena, zato je bila na državni ravni oziroma Generalni policijski upravi ustanovljena stalna komisija za preventivno delo. Le-ta je skrbela za povezovanje in usklajevanje med uniformirano in kriminalistično policijo na državni ravni ter ustanovljenimi komisijami za preventivno delo na regionalni ravni oziroma v vseh policijskih upravah. Za usklajevanje in načrtovanje preventivnega dela na državni ravni sedaj deluje Oddelek za preventivo, analitiko in informatiko znotraj Sektorja za organizacijo in razvoj uniformirane policije v Upravi uniformirane policije Generalne policijske uprave.

5.1 ORGANIZACIJA IN NALOGE NA DRŽAVNI RAVNI

Generalna policijska uprava preko svojih notranjih organizacijskih enot vodi, usmerja, usklajuje in nadzira delo policijskih uprav, zagotavlja strokovno in tehnično pomoč ter izvaja ukrepe za njihovo učinkovito delovanje. Navedene funkcije izvaja z usmeritvami, strategijami, strokovnimi navodili, načrti in podobnimi akti. Generalna policijska uprava izvaja ukrepe na področju zatiranja kriminalitete, varnosti prometa, mejnih zadev in tujcev ter javnega reda v tistih primerih ko je potrebno usklajeno delovanje policije na območju dveh ali več policijskih uprav. Prav tako koordinira delo več policijskih enot na območju ene policijske uprave, ter v primerih ko je potrebno sodelovanje z varnostnimi organi znotraj evropske unije ali tretjih držav. Posamezno nalogo ali vrsto nalog iz pristojnosti posamezne policijske uprave lahko Generalna policijska uprava prevzame, če oceni da je to potrebno za bolj učinkovito delovanje policije.

Naloge in koordinacijsko vlogo na državni ravni, to je na celotnem območju Republike Slovenije, izvaja stalna Komisija za preventivno delo na Generalni policijski upravi. Komisijo sestavljajo člani tistih notranjeorganizacijskih enot Generalne policijske uprave, ki so po opisu del in nalog nosilci preventivnih aktivnosti.

Praviloma so to član Uprave kriminalistične policije, član Uprave uniformirane policije in član Urada generalnega direktorja policije. Ta komisija ima tudi vodjo, ki ga skupaj s člani imenuje generalni direktor policije z odločbo.

Med naloge komisije štejemo predvsem usklajevanje načrtov in usmeritev za preventivno delo na ravni Generalne policijske uprave in vseh enajstih policijskih uprav, usklajevanje finančnega načrta, usklajevanje dejavnosti v okviru skupnih projektov, kot so publikacije, oglasi in preventivni projekti, sodelovanje s stalnimi komisijami za preventivno delo na policijskih upravah, širjenje in utrjevanje preventivnega dela v policiji in zunaj nje ter povezovanje s komisijami na drugih ministrstvih in institucijah.

Delo oziroma naloge Službe generalnega direktorja policije lahko opredelimo v predstavitve usmeritev policije na področju preventivnega delovanja v različnih medijih, predstavitve preventivnih akcij, projektov ter vodij policijskih okolišev kot temeljnih nosilcev preventivnega dela na lokalni ravni.

Deluje tudi propagandno in promocijsko v tistih projektih in aktivnostih, ki vplivajo na varnostno zavest občanov in samozaščitno obnašanje, aktivno vključevanje medijev v preventivne akcije in projekte v smislu poročanja in vsebinskega oblikovanja ter oblikovanje dolgoročnih in kratkoročnih ciljev promoviranja preventivnega delovanja policije in zunanje javnosti.

Uprava kriminalistične policije deluje striktno na področju kriminalitete s tem, da na področju preventive skrbi za izdelovanje brošur ali zgibank svetovalne narave o različnih kaznivih dejanjih, za organizacijo različnih posvetov, usposabljanje policistov in kriminalistov za delo z žrtvami kaznivih dejanj, usmerjanje in nadziranje kriminalistov na policijskih upravah, izpopolnjevanje na področju drog in druge podobne naloge.

Oddelek za preventivo, analitiko in informatiko deluje v sklopu Sektorja za organizacijo in razvoj uniformirane policije na Upravi uniformirane policije Generalne policijske uprave. Med pomembnejše funkcije oddelka štejemo predvsem utrjevanje idej preventivnega delovanja znotraj policije in zunaj nje, zagotavljanje pogojev za izvajanje preventivnih nalog vodij policijskih okolišev, ohranjanje in izboljševanje sistema evidentiranja preventivnega dela, pripravo navodil za vodje policijskih okolišev, stalni nadzor nad izvajanjem preventivnega dela ter izdelavo analiz za polletna in letna obdobja.

Poleg teh nalog lahko v segment funkcij štejemo tudi iskanje novih oblik in možnosti za financiranje preventivnih programov in dejavnosti, razvijanje raznih aktivnosti na področju ustanavljanja posvetovalnih teles, vplivanje na varnostno zavest državljanov, obvezno povezovanje z vsemi enotami na območju države in na vseh področjih, tako v okviru prometne varnosti, na področju javnega reda in miru, mejnih zadev in tujske problematike ter kriminalitete.

Oddelek skrbi tudi za razvijanje medresorskih projektov na državni ravni za preprečevanje kriminala oziroma drugih deviantnih pojavov ter za vključevanje vrhunskih športnikov, zaposlenih v policiji, v preventivne projekte.

5.2 ORGANIZACIJA IN NALOGE NA REGIONALNI RAVNI

Območje Republike Slovenije je regionalno razdeljeno na Policijsko upravo Celje, Policijsko upravo Koper, Policijsko upravo Kranj, Policijsko upravo Krško, Policijsko upravo Ljubljana, Policijsko upravo Maribor, Policijsko upravo Murska Sobota, Policijsko upravo Nova Gorica, Policijsko upravo Novo mesto, Policijsko upravo Postojna in Policijsko upravo Slovenj Gradec.

Slika 2: GEOGRAFSKA RAZDELITEV POLICIJSKIH UPRAV

VIR: Policija, (2.5.2009)

Policijska uprava je območna organizacijska enota policije, ki jo vlada ustanovi na določenem območju države, določi pa tudi njen sedež. Policijske uprave so z Generalno policijsko upravo povezane organizacijsko in funkcionalno. Strokovne službe na policijskih upravah so prilagojene strukturi strokovnih služb Generalne policijske uprave.

Med poglavitne naloge policijskih uprav spadajo usklajevanje in usmerjanje dela policijskih postaj, dajanje strokovnih navodil, izvajanje nadzora nad delom policijskih postaj in zagotavljanje strokovne pomoči.

Odgovornost oziroma organizacijo preventivnega dela na regionalni ravni prevzema skupina za preventivo in nadzor na oddelku za splošno kriminaliteto sektorja kriminalistične policije na policijskih upravah.

Stalne komisije na policijskih upravah imajo koordinacijsko vlogo na področju preventivnega dela notranjih organizacijskih enot oziroma policijskih postaj, policijskih oddelkov na območju policijske uprave. Komisijo sestavljajo člani iz službe direktorja policijske uprave, sektorja uniformirane policije, sektorja kriminalistične policije in policijske postaje. Komisija ima tudi na regionalni ravni vodjo, ki ga imenuje direktor policijske uprave.

Komisije na območjih svojih policijskih uprav usklajujejo preventivne akcije in projekte generalne policijske uprave, usklajujejo letne načrte in letna poročila o preventivnem delu, pripravljajo finančne načrte za preventivno dejavnost znotraj policijskih uprav, izvajajo aktivnosti pri delu posvetovalnih teles, sodelujejo pa tudi s stalno komisijo za preventivno delo na Generalni policijski upravi.

Urad direktorja policijske uprave skrbi za predstavitve preventivnih aktivnosti policijske uprave v javnosti, predstavitve dela vodij policijskih okolišev na policijski upravi, oblikovanje kratkoročnih in dolgoročnih ciljev promoviranja preventivne dejavnosti policijske uprave ter propagandno in promocijsko delovanje v tistih projektih in aktivnostih policijske uprave, ki vplivajo na varnostno zavest državljanov in samozaščitno obnašanje.

Na policijski upravi sektor uniformirane policije skrbi za utrjevanje preventivnega dela znotraj policijske uprave, utrjevanje vloge vodje policijskega okoliša, nadzor pravnega izvajanja nalog vodij policijskih okolišev. Hkrati nudi pomoč in motivira vodje policijskih okolišev pri preventivnem delu.

Sektor kriminalistične policije na policijski upravi obvešča javnost o problematiki nasilja nad mladimi, mladoletnih žrtvah in mladoletniški kriminaliteti. Sodeluje pri predavanjih na šolah, predvsem pri vrstniškem nasilju in na drugih področjih, kjer je prisotna kakršnakoli problematika. V predavanja pa so vključeni tako učenci kot starši ter učitelji. Med naloge sektorja kriminalistične policije štejemo tudi organiziranje posvetov, organizacijo usposabljanj vodij policijskih okolišev in sodelovanje s stalno komisijo za preventivno delo na policijski upravi.

5.3 ORGANIZACIJA IN NALOGE NA LOKALNI RAVNI

Policijska postaja je območna organizacijska enota policije, ki neposredno opravlja naloge policije na določenem območju ali za določeno področje dela policijske uprave. Policijsko postajo vodi komandir, ki je za svoje delo, stanje na policijski postaji in delo policijske postaje odgovoren direktorju policijske uprave.⁵

Vodstvo policijske postaje organizira, nadzira in usmerja preventivno delo vodij policijskih okolišev na vseh področjih.

Vodje policijskih okolišev znotraj policijske postaje delujejo kot nosilci preventivnega dela v svojih policijskih okoliših, kjer morajo opravljati primarne preventivne naloge, v nujnih primerih pa tudi represivne naloge. Vodja policijskega okoliša je odgovoren za zagotavljanje in izboljševanje varnostnih razmer v okolišu, pri čemer mora sodelovati z vodstvom policijske postaje, lokalnimi kriminalisti in drugimi policisti. Vodje policijskega okoliša izdelajo mesečne načrte v skupnost usmerjenega dela in letni načrt dela za policijski okoliš, s katerimi se redno seznanjajo vsi policisti in vodstvo policijske postaje.

5.4 OBMOČJE POLICIJSKIH OKOLIŠEV, KRAJEVNIH SKUPNOSTI IN ČETRTHNIH SKUPNOSTI

Pravila policije (iz leta 2000) opredeljujejo policijski okoliš kot del območja policijske postaje za neposredno opravljanje določenih nalog policije in za sodelovanje policistov z državljani, organi lokalnih skupnosti in drugimi subjekti pri zagotavljanju varnosti. Območje policijskega okoliša praviloma zajema območje ene lokalne skupnosti, v večjih mestih pa je območje policijskega okoliša oblikovano oziroma omejeno glede na velikost območij ter število prebivalstva in zaposlenih. Vsekakor pa vpliva na velikost policijskega okoliša tudi obseg določene varnostne problematike na specifičnem območju.

V praksi se v večjih mestih območja policijskih okolišev, krajevnih skupnosti in četrtnih skupnosti prepletajo, zaradi česar so ljudje in predstavniki lokalnih skupnosti nekoliko zmedeni. Tako območje določene četrtne skupnosti mestne občine zavzema območje štirih različnih policijskih okolišev oziroma še nekoliko več območij bivših krajevnih skupnosti. Tako se v praksi predvsem na sejah četrtnih skupnosti navzočim članom sosvetov ali predstavnikom lokalne skupnosti skušajo na enostaven način predstaviti meje območij policijskih okolišev.

⁵ 10. in 11. člen Zakona o policiji.

Ob tem so na spletnih straneh objavljeni vsi policijski okoliši in vodje policijskih okolišev na območju celotne Republike Slovenije, razdeljeni na posamezne policijske uprave in policijske postaje, katerim so za lažjo predstavbo dodane četrtne skupnosti in bivše krajevne skupnosti.

6 VLOGA IN NALOGE VODJE POLICIJSKEGA OKOLIŠA PO POSAMEZNIH PODROČJIH DELA⁶

Vodja policijskega okoliša je nosilec preventivnega dela in partnerskega sodelovanja z državljani na območju policijskega okoliša, kjer poskuša na ta način zagotavljati ugodne varnostne razmere. Vodje policijskih okolišev so policisti z delovnimi, strokovnimi in življenjskimi izkušnjami, ki imajo občutek za delo z ljudmi. Njihovo delo je usmerjeno v neposredno sodelovanje z ljudmi, približevanje ter oblikovanje tesnega stika in razvijanje partnerskega odnosa med policijo in ljudmi. V grobi opredelitvi del in nalog vodij policijskega okoliša bi lahko rekli, da opravlja predvsem preventivne naloge v policijskem okolišu, sodeluje pri preprečevanju in odkrivanju kaznivih dejanj ter pri odkrivanju in prijemanju storilcev kaznivih dejanj in drugih iskanih oseb, ugotavlja kriminalna žarišča in sodeluje pri njihovem nadzoru, v policijskem okolišu in na območju celotne policijske postaje sodeluje s prebivalci, predstavniki lokalnih oblasti, predstavniki podjetij, organizacij in društev ter jih seznanja z oblikami kriminalitete in kršitvami, predava v šolah, vrtcih, svetuje občanom, jih opozarja in jim daje navodila v zvezi s preprečevanjem kaznivih dejanj in prekrškov, obiskuje oškodovance in žrtve kaznivih dejanj, vrača najdene oziroma zasežene ukradene predmete in z razgovori pridobiva pomembne operativne informacije.

Za pravilno oblikovanje in načrtovanje preventivnega dela se je treba zavedati, da je takšno preventivno delo precej zahtevno, ker vsebuje niz elementov, ki jih morajo biti policisti sposobni izpolnjevati in razvijati. Vodja policijskega okoliša mora biti sposoben prilagajati komunikacijo z ljudmi iz vseh družbenih ravni, imeti mora izkušnje s področja preventivnega dela, mora biti samoiniciativen, kreativen ter ambiciozen pri reševanju posameznih problemov. Povečini so vodje policijskih okolišev starejši policisti z veliko izkušnjami dela v patroljah ter širokim poznavanjem zakonodaje, ki zajema pooblastila oziroma delovanje policije in drugih institucij v javni upravi, s katerimi policija sodeluje.

Tako je tudi število vodij policijskih okolišev na posameznih policijskih postajah prilagojeno teritorialni velikosti policijske postaje, številu ljudi, ki živijo in dnevno migrirajo na območju oziroma čez območje policijske postaje, ter varnostni problematiki na območju policijske postaje.

⁶ Osnovni program izpopolnjevanja in usposabljanja za vodjo policijskega okoliša, 2002.

6.1 NALOGE VODJE POLICIJSKEGA OKOLIŠA NA PODROČJU KRIMINALITETE

Med najpomembnejšimi cilji preventivnega delovanja na področju kriminalitete sta zmanjšanje števila kaznivih dejanj in zagotavljanje varnosti ljudi. Vodja policijskega okoliša mora biti seznanjen z vsemi kaznivimi dejanji v svojem območju, tako raziskanimi kot neraziskanimi. S problematiko v okolišu se seznanja na podlagi vsakodnevnih informiranj oziroma poročil dežurnih policistov, z izmenjavo informacij med samimi policisti ter pri izdelovanju mesečnih poročil vodij policijskih okolišev. Ustrezne analize posameznega kaznivega dejanja in statistične obdelave vseh kaznivih dejanj, storjenih v določenem obdobju, so vodji policijskega okoliša podlaga za oceno varnostnih razmer v okolišu. Tako lahko ocenjuje preddeliktna stanja, ki povzročajo in povečujejo možnost, da bodo kazniva dejanja storjena. Preddeliktna stanja mora vodja policijskega okoliša odpraviti ali zmanjšati tako, da pripravi ustrezen preventivni program. Za samo preprečevanje kaznivih dejanj mora odkrivati in odstranjevati vzroke, kar pomeni, da mora izvajati situacijsko in družbeno preventivo.

Pri preiskovanju posameznih kaznivih dejanj so nosilci nalog kriminalisti, vendar tukaj vodja policijskega okoliša nastopi kot neke vrste informator z dobrim poznavanjem ljudi in okoliša. Poznati mora operativno zanimive osebe in o njih zbirati podatke. Poleg tega mora s posameznimi informatorji stalno ohranjati stik, kar pomeni, da mora dobro poslušati ljudi, saj takšno zbiranje informacij pripelje posledično do odkritja storilcev kaznivih dejanj. Vse ugotovitve se pripravijo in evidentirajo v posebnih operativnih evidencah.

V primerih lažjih kaznivih dejanj lahko kot preiskovalec nastopa tudi sam vodja policijskega okoliša, če le ne gre za širšo operativno obdelavo.

Kot najpogostejša kazniva dejanja klasične kriminalitete, s katerimi se srečujejo vodje policijskih okolišev, lahko opredelimo vlome v stanovanja in hiše, vlome v vozila in tatvine vozil, rope in drzne tatvine, vrstniško nasilje, nasilje v družini, manjše pogoste tatvine v trgovinah, kazniva dejanja s področja prepovedanih drog, zanemarjanje in izsiljevanje otrok ter druga kazniva dejanja, ki se pojavljajo na določenem specifičnem območju.

Ob tem mora vodja policijskega okoliša stalno opozarjati in svetovati oškodovancem kaznivih dejanj o izboljšanju samozaščitnega ravnanja, kadar se ugotovi, da so oškodovanci povsem zanemarili takšno ravnanje. To so primeri, ko oškodovanci lahko dodatno pripomorejo k zmanjšanju možnosti, da bi do storitve kaznivega dejanja sploh prišlo, na primer, da v času dopustov in daljše odsotnosti poskrbijo za praznjenje nabiralnikov, namestijo tehnično varovanje, položaj senčil na oknih, namestijo protivlomna vrata oziroma ključavnice in z drugimi aktivnostmi. Po drugi strani se pri vlomih v osebna vozila pojavljajo kot slabo samozaščitno ravnanje ljudi puščanje odprtih vrat in stekel na vozilih, puščanje vrednejših predmetov na vidnih mestih v notranjosti vozila in podobno.

Pri drznih tatvinah so najpogostejše žrtve starejši občani, ki so zaradi slabše telesne konstitucije bolj ogroženi. S predavanji v domovih za starejše občane vodje policijskih okolišev seznanjajo in osveščajo starejše občane s problematiko na območju in o izboljšanju samozaščitnih ukrepov, predvsem pri obiskih bankomatov, bank in pravilni namestitvi torbic. Na področju vrstniškega nasilja se po predhodnih dogovorih z vodstvom šol izvajajo posebna predavanja za učence višjih razredov, namen predavanj pa je zbuditi zavest o psihičnem in fizičnem nasilju učencev, spolni nedotakljivosti, vandalizmu in nasilju v družini. Ravno tako se o kaznivih dejanjih in problematiki s področja prepovedanih drog seznanjajo osnovnošolci, srednješolci in njihovi starši.

6.2 NALOGE VODJE POLICIJSKEGA OKOLIŠA NA PODROČJU JAVNEGA REDA

V sklop javnega reda oziroma sklop nalog vodje policijskega okoliša na področju javnega reda in miru spada vrsta nalog in pooblastil z različnih področij zakonodaje. Najpogostejše kršitve javnega reda in mira so pretepi na javnem ali zasebnem prostoru, vandalizem ali pa kršitve na javnih shodih in prireditvah. Na občutek varnosti ljudi vpliva več elementov, med katerimi so tudi deviantna ravnanja kršiteljev. Bistvena naloga na tem področju je odpraviti čim več vzrokov, ki vodijo k prekrškom. Z analizo najpogostejših kršitev mora vodja policijskega okoliša ugotoviti vzroke in jih nato skušati popolnoma ali delno odpraviti na določenih krajih, kot so železniške ali avtobusne postaje, gostinski lokali, prenočišča na črno ali zakotna mesta in parki, zapuščeni objekti, kjer lahko že vnaprej pričakujemo kršitve in kjer so najpogostejša deviantna ravnanja in pojavi na primer pretepi, prostitucija, alkoholizem, igre na srečo v obliki kaznivih dejanj ali prekrškov. Ob tem vodja policijskega okoliša načrtuje in sodeluje z drugimi policisti pri nadzoru in preventivnem delovanju na takšnih krajih.

Vodja policijskega okoliša ob pojavu kršitev o tem seznanja predstavnike krajevnih skupnosti, občinske svetnike in prebivalce v okolišu ter jih hkrati opozarja in predlaga tiste ukrepe s katerimi bi poskrbeli, da do kršitev sploh ne bi prišlo. Prav tako je na tem področju treba omeniti sodelovanje pri organizaciji javnih shodov in prireditvev, kjer je treba sodelovati že od samega začetka. Ob potrebni prijavi javne prireditve na pristojni upravni enoti se mora vodja policijskega okoliša ali pomočnik komandirja določene policijske postaje udeležiti obravnave, kjer aktivno sodeluje s predlogi vseh potrebnih ukrepov med načrtovanjem, da ne bi prišlo do kršitev. Najpogostejše so kršitve na športnih prireditvah, kjer navijaške skupine množično kršijo javni red, tako da je v samem načrtovanju varovanja javnih prireditvev ali shodov treba sodelovati tudi s predstavniki družb za zasebno varovanje.

Asistenca je ena od represivnih oblik dela, ki jo lahko označimo kot policijsko pomoč državnemu organu ali instituciji z javnimi pooblastili. Glede na to, da v praksi stanje in varnostne razmere ter ljudi v posameznem policijskem okolišu najboljše pozna prav vodja policijskega okoliša, mora vodja policijskega okoliša sodelovati v prvi fazi, ko z zbiranjem podatkov ugotavlja upravičenost zahteve določenega organa po asistenci policije ter pred izvedbo same asistencije zbira določene informacije, ki bi utegnile predstavljati nevarnosti ob asistenci. Tako vodja policijskega okoliša s poznavanjem razmer oziroma ljudi nastopi kot nekakšen mediator oziroma posrednik med tistim, zoper katerega se asistenca izvaja ter upniki oziroma sodnimi izvršitelji.

6.3 NALOGE VODJE POLICIJSKEGA OKOLIŠA NA PODROČJU PROMETNE VARNOSTI

Na območju posamezne policijske postaje, vključno s postajo prometne policije, so vsi policisti odgovorni za nadzor udeležencev v cestnem prometu in njihovih vozil ter tudi za urejanje prometa. Vodja policijskega okoliša mora spremljati prometnovarnostne razmere v okolišu, če želi ustrezno načrtovati preventivne dejavnosti na tem področju. Prometnovarnostne razmere lahko spremlja preko lastnih opazanj, poročil o dnevnem dogajanju ali preko mesečnih in letnih pokazateljev. Na podlagi opravljene analize mora vodja policijskega okoliša pripraviti ustrezne preventivne akcije, programe ali predloge za reševanje prometnovarnostnih vprašanj. Ob tem ne sme pozabiti na sodelovanje z zunanjimi dejavniki, kot so sveti za preventivo in varnost v cestnem prometu, šole in vrtci, komunalna podjetja, občinski organi, različna društva, cestna podjetja in druge institucije, katerih naloga je skrb za prometno varnost. Ob ugotovitvi, da se na določenih krajih pojavljajo prometne nesreče, se pripravi načrt preventivnih dejavnosti, da se število nesreč omeji oziroma zmanjša.

V sodelovanju z različnimi organi se načrtuje izobraževanje otrok o pravilih v prometu. Tako vodje policijskih okolišev skupaj z mentorji za prometno varnost na osnovnih šolah otrokom in staršem predstavijo varne poti v šolo, promovirajo policijo s predstavitvami opreme prometnih policistov ter sodelujejo pri izvedbi kolesarskih izpitov na osnovnih šolah. Ob tem se v sodelovanju z drugimi institucijami otrokom razdeli preventivno gradivo, kot so kresničke, plišaste igračke z motivi policista in živali za otroke, udeležene v prometnih nesrečah, odsevne trakove in druge predmete, ki vplivajo tako na varnost otrok kot tudi v izobraževalne namene.

Na posamezne trenutne nevarne situacije v cestnem prometu se opozarja preko sredstev javnega obveščanja, hkrati pa se predlaga postavitve ustrezne prometne signalizacije za boljši in varnejši pretok cestnega prometa. V mestnih občinah je potrebno sodelovanje policije z občinskimi službami predvsem pri izboljšanju stanja mirujočega prometa.

V sklop nalog povezanih s cestnim prometom spadajo tudi naloge na specifičnih policijskih okoliših, kjer potekajo tudi železniški promet, letalski promet, pomorski promet in drugi. Tako so naloge vodje policijskega okoliša povezane z varnostjo potnikov in njihovega premoženja v posameznem prometu, opozarjanje pristojnih institucij na pravilno delovanje signalizacije naprimer ob prehodih vozišč čez železniško progo ter ostale naloge povezane s tem.

6.4 NALOGE VODJE POLICIJSKEGA OKOLIŠA NA PODROČJU DRŽAVNE MEJE IN TUJCEV

V sklopu teh nalog se naloge vodje v policijskem okolišu, ki meji na sosednjo državo, razlikujejo od nalog v okolišu, ki je v notranjosti države. V okolišu, ki meji na sosednjo državo, mora spremljati problematiko kaznivih dejanj in prekrškov s področja prehajanja oseb in blaga čez državno mejo. Te problematike ne more nadzirati sam, temveč s sodelovanjem prebivalcev, ki živijo ob državni meji. Zato mora dobro poznati ljudi in z njimi sodelovati. V sklopu pooblastil, ki jih ima, pa sodeluje tudi z varnostnimi organi sosednje države, pogosto se največ aktivnosti prikaže ob izročanju oseb tujim varnostnim organom zaradi različnih razlogov.

Tako vodja policijskega okoliša ugotavlja, kje so najpogostejša mesta ilegalnih prestopov državne meje, ugotavlja razne načine ilegalnih prestopov, z zbiranjem obvestil ugotavlja, kdo so izvajalci, vozniki oziroma prevozniki ilegalnih pribežnikov, z vsemi ugotovljenimi podatki, kot je razkritje ilegalnega kanala za tihotapljenje blaga ali ilegalnih pribežnikov, vodja policijskega okoliša seznanja predstojnika, sestavi pisno poročilo in predlaga ustrezne ukrepe.

Pri tem je treba omeniti tudi natančno poznavanje zakonodaje s področja azila in natančno določenih postopkov s prosilci za azil, prevajalci ter inšpektorji iz azilnega doma.

6.5 DRUGE NALOGE VODJE POLICIJSKEGA OKOLIŠA

Dejstvo je, da ima vodja policijskega okoliša širok spekter zakonsko opredeljenih pooblastil in nalog. Med druge naloge štejemo predvsem represivne naloge, na primer intervencije, ogled prometnih nesreč, prijemanje storilcev kaznivih dejanj in varovanje javnih prireditev.

Opravljanje drugih nalog mora biti odvisno od nujnosti, ko ni druge rešitve, da bi na primer drugi policist ali kriminalist na policijski postaji opravil to nalogo. Potrebe po opravljanju represivnih nalog vodje policijskega okoliša bodo ostale, predvsem na območju manjših policijskih postaj, kjer sami opravljajo dela oziroma so drugi policisti zaposleni z drugimi operativnimi nalogami. V mestnih policijskih postajah je treba izpostaviti predvsem javne shode in prireditve, kjer je treba za zagotovitev javnega reda in miru odrediti večje število policistov, ob tem pa vodje policijskih okolišev nastopajo kot izkušeni in strokovno bolj usposobljeni od ostalih policistov.

Pri postopkih s pogrešanimi osebami sta izkušnost in strokovna usposobljenost ključnega pomena. Ob sami prijavi svojcev ali znancev pogrešane osebe mora vodja policijskega okoliša izbrati pravi pristop oziroma komunikacijo s prijavitelji oziroma sorodniki, saj se slednji nahajajo v stiski in stresni situaciji ob tem pa lahko s pravimi informacijami bistveno pripomorejo k čimprejšnji realizaciji oziroma najdbi pogrešane osebe.

V zadnjih letih je izpostavljena tudi problematika omejene populacije, pri tem gre izključno za ljudi, ki imajo svoj jezik, kulturo in etnične posebnosti.

Že pri samem izboru vodje policijskega okoliša je treba upoštevati, da mora imeti posebej pozitiven odnos do drugačnih ali drugače mislečih, izkušnje na področju policijskega preventivnega dela in sposobnosti za komuniciranje ter hitro in ustrezno prilagajanje.

Na območju Republike Slovenije je najbolj izpostavljena problematika romskega prebivalstva, kar pomeni, da mora vodja policijskega okoliša, na območju katerega živi večja ali manjša skupina Romov, pri opravljanju preventivnih nalog dobro poznati strukturo romskega prebivalstva, njihove življenjske in moralne vrednote, njihove navade, dejavnosti ter standarde. Ob tem mora pridobiti njihovo zaupanje in se v ta namen pogosto pojavljati v njihovih sredinah, opravljati neformalne obiske in razgovore ter jih pri tem skušati prepričati, da policija želi tudi v njihovem okolju skupaj z njimi zagotoviti visoko stopnjo varnosti.

Romski skupnosti v določenem okolju je treba izraziti željo po sodelovanju, katerega cilja sta zagotavljanje varnosti in vzpostavljanje stikov predvsem z njihovi neformalnimi vodji oziroma starešinami, mladim Romom je treba svetovati in pomagati pri vzgoji in samozaščitnem ravnanju. Prav tako je romski skupnosti treba zagotavljati vso pomoč pri socializaciji, po potrebi pa se je treba povezati s centri za socialno delo in drugimi službami v lokalni skupnosti. V posameznih posvetovalnih telesih je vključen tudi predstavnik romske skupnosti, predvsem pri obravnavi romske problematike in pri načrtovanju represivnih nalog, povezanih z romsko problematiko. Policisti morajo spoštovati pravice in svoboščine Romov, kakor to velja za druge državljanke.

7 POVEČANJE SODELOVANJA Z DRŽAVLJANI, ORGANI LOKALNE SKUPNOSTI IN DRUGIMI INSTITUCIJAMI⁷

Ena izmed glavnih nalog partnerskega sodelovanja je skupno reševanje posameznih varnostnih problemov. S skupnim sodelovanjem policije in javnosti se bodo reševali medsebojni konflikti, povečalo se bo zaupanje v delo policije, hkrati pa bodo ljudje bolj seznanjeni s policijskim delom. V skupnost usmerjeno policijsko delo temelji na partnerskem sodelovanju policije, organov in organizacij lokalne skupnosti, podjetij, društev ter formalnih in neformalnih združenj.

Policijske postaje in policijske uprave sodelujejo v okviru svojih pristojnosti z organi lokalnih skupnosti na področjih, ki se nanašajo na izboljšanje varnosti v lokalni skupnosti. Policijske postaje in policijske uprave sodelujejo tudi z drugimi organi, organizacijami in institucijami, katerih dejavnost je usmerjena k zagotavljanju večje varnosti oziroma k spodbujanju varnostnega samoorganiziranja prebivalcev, ter jim v okviru svojih pristojnosti in možnosti nudijo pomoč. V ta namen policijske postaje in policijske uprave ter organi, organizacije in institucije iz prejšnjega stavka sporazumno ustanavljajo svete, sosvete, komisije ali druge dogovorjene oblike partnerskega sodelovanja.⁸

Vodja policijskega okoliša nastopa kot nosilec metod in oblik dela v skupnost usmerjenega policijskega dela na lokalni ravni, pri tem pa mu nudijo neposredno strokovno pomoč tudi vodstvo policijske postaje ter določeni inšpektorji na policijskih upravah.

V skupnost usmerjeno policijsko delo mora zadovoljevati varnostne potrebe in interese lokalne skupnosti. Občutek varnosti, zaupanje v policijo in partnersko sodelovanje so merila uspešnosti v skupnost usmerjenega policijskega dela. Za njihovo merjenje pa je nujno treba izoblikovati kriterije.

Z Zakonom o policiji so določene naloge policije, ki se nanašajo predvsem na varovanje življenja, osebne varnosti in premoženja ljudi. Ob izvajanju nalog s področja kriminalitete, varnosti cestnega prometa, zagotavljanja javnega reda in miru ter varovanja državne meje se v policiji srečujejo z mnogimi problemi. Zato se dogaja, da rezultati in uspehi policijskega dela niso vedno na pričakovani ravni. Na slehernem področju policijskega dela se vseskozi ugotavljajo vzroki neuspešnosti, skrb za varnost pa je prevečkrat prepuščena le policiji. Zaradi pomanjkanja informacij in drugih različnih razlogov se policija pogosto ne more pravočasno odzvati na pojave in dejanja, ki vznemirjajo in motijo državljanke.

⁷ Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2.5.2009 in Malcom, K. Sparrow, *Implementing Community Policing*, United States of America, Washington, 1988.

⁸ 21. člen Zakona o policiji.

Skupaj z državljani si policija prizadeva zagotoviti visoko stopnjo varnosti. Ker pa je varnost skupna dobrina, si preventivnega in tudi represivnega dela policije brez pomoči in sodelovanja državljanov ni mogoče predstavljati.

Tako bi morali vsi postati soustvarjalci ugodnih varnostnih razmer in skupaj več storiti predvsem na preventivnem področju, kjer bi na različne načine skupaj preprečevali deviantne pojave in dejanja.

Seveda je v našem življenjskem in delovnem okolju prisotnih mnogo negativnih dejavnikov, ki zmanjšujejo občutek varnosti in vplivajo na stopnjo varnostnih razmer. Številni so tudi drobni, vendar za posamezno okolje oziroma področje zelo moteči pojavi, ki tako ali drugače vplivajo na zdravje, osebno varnost in varnost premoženja. Policija sicer skrbi za izboljšanje varnostnih razmer in si prizadeva doseči visoko stopnjo varnosti, vendar si pri tem želi tesnega sodelovanja ljudi, predvsem na preventivnem področju. Po vsem svetu namreč spoznavajo, da je preprečevanje prava alternativa represiji.

Na podlagi 21. člena Zakona o policiji policijske postaje in policijske uprave v okviru svojih pristojnosti sodelujejo z organi lokalnih skupnosti na področjih, ki se nanašajo na izboljšanje varnosti v lokalni skupnosti. Možnost samoorganiziranja imajo tudi drugi organi, organizacije in institucije, katerih dejavnost je usmerjena k zagotavljanju večje varnosti. V ta namen se lahko sporazumno ustanovijo sveti, sosveti, komisije ali druge dogovorjene oblike partnerskega sodelovanja.

Partnersko obliko sodelovanja je mogoče vzpostaviti za območja vseh lokalnih skupnosti, od stanovanjskih sosesk, mestnih četrti, krajevnih skupnosti pa do občin. Takšno obliko sodelovanja je mogoče vzpostaviti tudi pri vseh organih, organizacijah in ustanovah, ki prispevajo k zagotavljanju večje varnosti in spodbujajo varnostno samoorganiziranje prebivalcev.

Policija mora kot pobudnica samega delovanja in ustanavljanja vseskozi delovati kot nekakšna sila, ki bo prispevala k spodbujanju in aktivnemu delovanju vseh vpletenih institucij. V preteklosti na območju nekaterih policijskih uprav sploh niso bila organizirana posvetovalna telesa, kar pa se je do danes nekoliko spremenilo kljub mnenju javnosti, da je policija samo represiven organ in ne tudi preventiven. Za zagotovitev varnosti morata biti javno propagiranje in organiziranje posvetov o partnerskem sodelovanju čim večja. Nekateri raziskave javnega mnenja so kazale prepričanje ljudi, da je policija edina institucija, ki skrbi za varnost. Tukaj se je stanje nekoliko spremenilo, tudi zaradi gospodarskih družb, ustanovljenih za varovanje življenja in premoženja.

7.1 SPREMEMBE ORGANIZIRANOSTI NA PODROČJU PREVENTIVNEGA DELA IN FINANCIRANJE PREVENTIVNIH PROJEKTOV

Na področju preventivnega dela in financiranja preventivnih projektov je bil v preteklih letih dosežen napredek pri povezovanju oziroma ustreznem usklajevanju posameznih služb znotraj policijskih uprav oziroma policijskih postaj.

V preteklosti povezanost med notranjimi organizacijskimi enotami ni bila učinkovita oziroma je na nekaterih območjih sploh ni bilo. Vertikalna in linijska povezanost med samo uniformirano policijo in kriminalistično policijo na področju preventivnega dela v preteklosti tudi ni bila tako jasna, kot je dandanes. Sedaj delujejo stalne komisije za preventivno delo, ustanovljene oziroma členjene iz uniformirane policije in kriminalistične policije, jasno pa so opredeljene tudi njihove naloge in pristojnosti. Gre sicer za hierarhično organiziranost – na državni ravni Generalna policijska uprava, na regionalni ravni policijske uprave ter na lokalni ravni policijske postaje, policijski oddelki in policijske pisarne.

Preventivna dejavnost policije zahteva tesno sodelovanje in povezovanje z drugimi državnimi institucijami, organizacijami, družbami, civilnimi in neformalnimi združenji ter posamezniki, tako da bi bilo smotrno ustanavljanje skupnih skladov, iz katerih bi se financirali skupni projekti za preprečevanje kriminala in drugih deviantnih pojavov v družbi.

Sama preventivna dejavnost policije je financirana iz proračunskih sredstev, vendar so bila ta sredstva tako v preteklosti kot sedanjosti zanemarljivo majhna. Sredstva so povečini porazdeljena med posamezne notranjeorganizacijske enote, ki izvajajo preventivne naloge. Od leta 2000 naprej pa se sredstva za nabavo preventivnega gradiva dodelijo na predlog posameznih policijskih uprav oziroma na predlog posameznih projektov.

V preteklosti se je v praksi celo pokazalo, da iz tako nizkih proračunskih sredstev ni mogoče zagotoviti projektov in preventivnih akcij na območju celotne države, kljub temu pa je treba skupaj s sodelovanjem vseh institucij javnega in zasebnega sektorja, pristojnih za izvajanje preventivnih dejavnosti, iskati rešitve za zagotovitev financ, s katerimi se lahko kakovostno izvedejo projekti in preventivne akcije.

Dandanes se pripravljajo predvsem gradiva, ki pomagajo in so namenjena kot pripomoček pri delu z otroki v vrtcih in osnovnih šolah. Največkrat so pripomočki v obliki zloženk za boljše obveščanje otrok in staršev, plakatov ter otroških igrač.

7.2 PROGRAMI IZPOPOLNJEVANJA IN USPOSABLJANJA VODIJ POLICIJSKIH OKOLIŠEV IN DRUGIH POLICISTOV

Programi izpopolnjevanja in usposabljanja vodij policijskih okolišev in policistov potekajo vseskozi, odvisno od dejanskih potreb oziroma okoliščin na določenih območjih. V preteklosti je bilo opravljenih kar nekaj analiz v povezavi z usposabljanji in željami vodij policijskih okolišev. Ob tem je bilo razvidno, da je programe izpopolnjevanja in usposabljanja treba stalno prilagajati in jih preoblikovati ustrezno nalogam in značilnostim lokalnih skupnosti, kjer vodje policijskih okolišev opravljajo naloge. V preteklih letih je bilo izvedenih veliko usposabljanj, tako s področja komunikacije in odnosov do strank pri postopkih kot s področja romske problematike, družinskega nasilja in drugih.

Sama usposabljanja javnosti niso poznana, dejansko pa sta romska problematika in tudi nasilje v družini segla v širšo slovensko javnost in politiko. Tako je vsako usposabljanje posebej specifično, pomembno pa je predvsem, da usposabljanja vodijo tako zunanji kot notranji strokovnjaki in predavatelji, ki morajo ob tem dobro poznati vlogo in naloge vodij policijskih okolišev. Nujnost strokovnjakov in predavateljev pa se ne kaže samo v sami izobrazbi, temveč tudi v drugačnih oblikah. V primeru romske problematike se je usposabljanj in izpopolnjevanj kot strokovna sodelavka udeleževala tudi sodelavka Romkinja, zaposlena kot policistka na eni izmed policijskih postaj.

7.3 RAZLIKA MED TRADICIONALNIM IN SODOBNIM PRISTOPOM OPRAVLJANJA POLICIJSKEGA DELA⁹

Tabela 1: RAZLIKA MED TRADICIONALNIM IN SODOBNIM PRISTOPOM OPRAVLJANJA POLICIJSKEGA DELA

VPRAŠANJE	TRADICIONALNI PRISTOP	SODOBNI PRISTOP
Kaj je policija?	Policija je vladna ustanova, ki je odgovorna predvsem za uveljavljanje zakonov.	Policija je del javnosti, policisti pa so osebe, katerih posebna dolžnost je opravljati tista varnostna opravila, ki so sicer dolžnost vsakega prebivalca.
Kakšen je odnos med policijo in ostalimi državnimi organi?	Prioritete so pogosto konfliktne.	Policija je ena izmed številnih odgovornih institucij za izboljšanje kakovosti življenja ljudi.
Kakšna je vloga policije?	Najpomembnejša naloga policije je zatiranje kriminala.	Delo policije je reševanje problemov, del tega pa je tudi zatiranje kriminala.
Kako merimo policijsko učinkovitost?	Merimo jo s pomočjo števila policijskih ukrepov na vseh področjih.	Cilj policijskega dela je odsotnost kriminala in nereda.
Katere zadeve imajo najvišjo prioriteto?	Najprej so kazniva dejanja z veliko materialno škodo in elementi nasilja.	Vsi dogodki, ki motijo skupnost, imajo prioriteto.
S čim se policija konkretno ukvarja?	Konkretno se policija ukvarja z incidenti.	Policija se ukvarja z vsebinami, ki prebivalcem povzročajo probleme in skrbi.
Kaj določa policijsko učinkovitost?	Odzivnost policije.	Partnersko sodelovanje s skupnostjo oziroma zadovoljstvo skupnosti z opravljenim policijskim delom.

⁹ Prirejeno po Malcom, K. Sparrow, Implementing Community Policing, United States of America, Washington, 1988, str. 8–9, in Kosmač, Franc; Gorenak, Vinko, Reševanje problemov skupaj z ljudmi, Revija Slovenska uprava, št. 1/2005, Ljubljana, str. 12.

VPRAŠANJE	TRADICIONALNI PRISTOP	SODOBNI PRISTOP
Katere informacije so za policijo najpomembnejše?	Informacija o kaznivem dejanju	Informacija o posameznih deviantnih pojavih.
V čem je bistvo policijske zanesljivosti?	Visoka stopnja centralizacije, strogo izvajanje zakonov in dosledno opravljanje dela po pravilih in direktivah.	Bistvena je odgovornost policije skupnosti.
Kakšna je vloga policijskega vodstva?	Zagotavljanje pravil obnašanja, dajanje nalog in direktiv.	Ukvarjanje s policijsko strategijo in organizacijskimi vrednotami.
Kakšna je vloga službe za stike z javnostjo?	Obveščanje javnosti o stanju kriminalitete.	Koordinacija komuniciranja znotraj policije ter komunikacija med policijo in skupnostjo

VIR: Malcom, K. Sparrow, *Implementing Community Policing*, United States of America; Kosmač, Franc; Gorenak, Vinko, *Reševanje problemov skupaj z ljudmi*, Revija Slovenska uprava.

8 ANALIZA IZVAJANJA PREVENTIVNIH PROJEKTOV

Novembra leta 2008 je Fakulteta za uporabne družbene študije izvedla javnomnenjsko raziskavo o ocenah in stališčih prebivalcev Republike Slovenije o delu policije, ki je pokazala, da ima policija precej stabilno in razmeroma pozitivno podobo v javnosti.

Na glede na izsledke raziskave je nujno treba izboljšati učinkovitost na posameznih področjih dela, predvsem z boljšo organizacijo in koordinacijo dela, kot so razporedi dela, ki enakomerno obremenijo zaposlene, ter razbremenitev policistov z administrativnim delom in nalogami, ki sploh ne spadajo v okvire policijskega dela.

Določene spremembe bi bile po predhodni uskladitvi kadrovske problematike potrebne tudi na področju vodenja in upravljanja s človeškimi viri s stalnim izpopolnjevanjem in večjo uporabo izkušenega kadra, še posebej na varnostno bolj obremenjenih območjih. Nadalje je iz raziskave razvidno, da se je v svojem kraju zelo varno počutilo 81,4 % vprašanih, kar v primerjavi s prejšnjimi leti pomeni 5,4 odstotni porast. Občutek ogroženosti je bil največji v osrednjeslovenski in podravske regiji, in sicer v Ljubljani in Mariboru, najmanjši pa na podeželju. Višje izobraženi so se na splošno počutili bolj ogroženi. Raziskava je pokazala, da so vprašani dobro ocenili sodelovanje policije z lokalnim okoljem, čeprav je bila s povprečno oceno najnižje ocenjena navzočnost policistov na terenu. Ocene sodelovanja policije z lokalnim okoljem so bile najugodnejše v pomurski, savinjski in notranjsko-kraški regiji, manj ugodne pa v osrednjeslovenski in zasavski regiji. Iz tega lahko sklepamo, da gre po vsej verjetnosti za problem pri razporeditvi kadrov predvsem v osrednjeslovenski in zasavski regiji, kjer vodje policijskih okolišev kot nosilci preventivnih nalog zaradi kadrovske problematike opravljajo povečini druge naloge. Prav tako pa bistveno večja populacija in dnevna migracija ljudi vplivata na slabšo prepoznavnost vodij policijskih okolišev v večjih mestih kot pa na podeželju.

Zanimivi so bili izsledki raziskave na področju preventivnih akcij predvsem s področja varnosti v prometu, varovanja javnega reda in miru, osebne varnosti in varovanja osebne premoženja. Na podlagi preventivnih akcij policije je svoje ravnanje spremenilo 33,3 % vprašanih, kar je za dobre 3 % več kot v letu 2007. Največ je k temu prispevalo obveščanje javnosti preko medijev, manj pa preventivne akcije z udeležbo policistov na terenu ter plakati in letaki. Iz raziskave je razvidno, da so moški v manjši meri kot ženske spremenili svoje ravnanje na podlagi preventivnih akcij, za preventivne akcije so bili v primerjavi s starejšimi do 20 let mlajši, do 20 let mlajši pa se povečuje s stopnjo izobrazbe, najmanj so ravnanje spreminjali na območju Ljubljane in Maribora, največ pa po ostalih večjih mestih. Kot je tudi razvidno iz raziskave, se preventivne akcije policije tudi v praksi kažejo kot pomembne in koristne predvsem pri vplivanju na vedenje ljudi. Okrepiti bi bilo treba preventivne akcije z neposrednim pristopom vodij policijskih okolišev, nadaljevati pa z akcijami in osveščanjem javnosti preko medijev, ki se je izkazalo za učinkovito. V letih od 2006 do 2008 se je število preventivnih dejavnosti v policiji spreminjalo.

Med preventivnimi dejavnosti so prevladovala svetovanje in opozarjanje ter izobraževanje otrok in odraslih. Sledijo pa izvajanje preventivnih projektov in drugih aktivnosti, neformalno druženje in povezovanje, delo v posvetovalnih telesih in delo v policijski pisarni. Največ preventivnih aktivnosti je bilo na področju varnosti cestnega prometa, sledijo pa področja javnega reda in mira, kriminalitete in pa področje državne meje in tujske problematike.

Tabela 2: METODE PREVENTIVNEGA DELA PO PODROČJIH V LETIH 2006-2007

Metode preventivnega dela		Kriminaliteta	Javni red in mir	Cestni promet	Državna meja in tujci
Delo v policijski pisarni	2006	17	22	11	-
	2007	29	39	25	-
	Porast upad v %	70,6	77,3	127,3	-
Delo v posvetovalnih telesih	2006	73	136	138	2
	2007	74	179	212	10
	Porast upad v %	1,4	31,6	53,6	400,0
Izobraževanje otrok in odraslih	2006	267	923	2.001	1
	2007	199	744	2.139	11
	Porast upad v %	-25,5	-19,4	6,9	1000,0
Izvajanje preventivnih projektov in drugih aktivnosti	2006	182	303	664	45
	2007	190	363	866	37
	Porast upad v %	4,4	19,8	30,4	-17,8
Neformalno druženje in povezovanje	2006	216	343	180	86
	2007	191	324	171	69
	Porast upad v %	-11,6	-5,5	-5,0	-19,8
Svetovanje in opozarjanje	2006	3.590	2.564	1.940	134
	2007	2.430	2.210	2.176	104
	Porast upad v %	-32,3	-13,8	12,2	-22,4
Skupaj	2006	4.345	4.291	4.934	268
	2007	3.113	3.859	5.589	231
	Porast upad v %	-28,4	-10,1	13,3	-13,8

VIR: Policija, (3.4.2009)

Pri primerjavi med letoma 2006 in 2007 je bil opazen upad preventivnih dejavnosti policije na področju kriminalitete za 28,4 %, na področju javnega reda in miru 10,1 % ter na področju državne meje in tujske problematike za 13,8 %. Porast je bil opazen samo pri preventivnih dejavnostih na področju varnosti cestnega prometa.

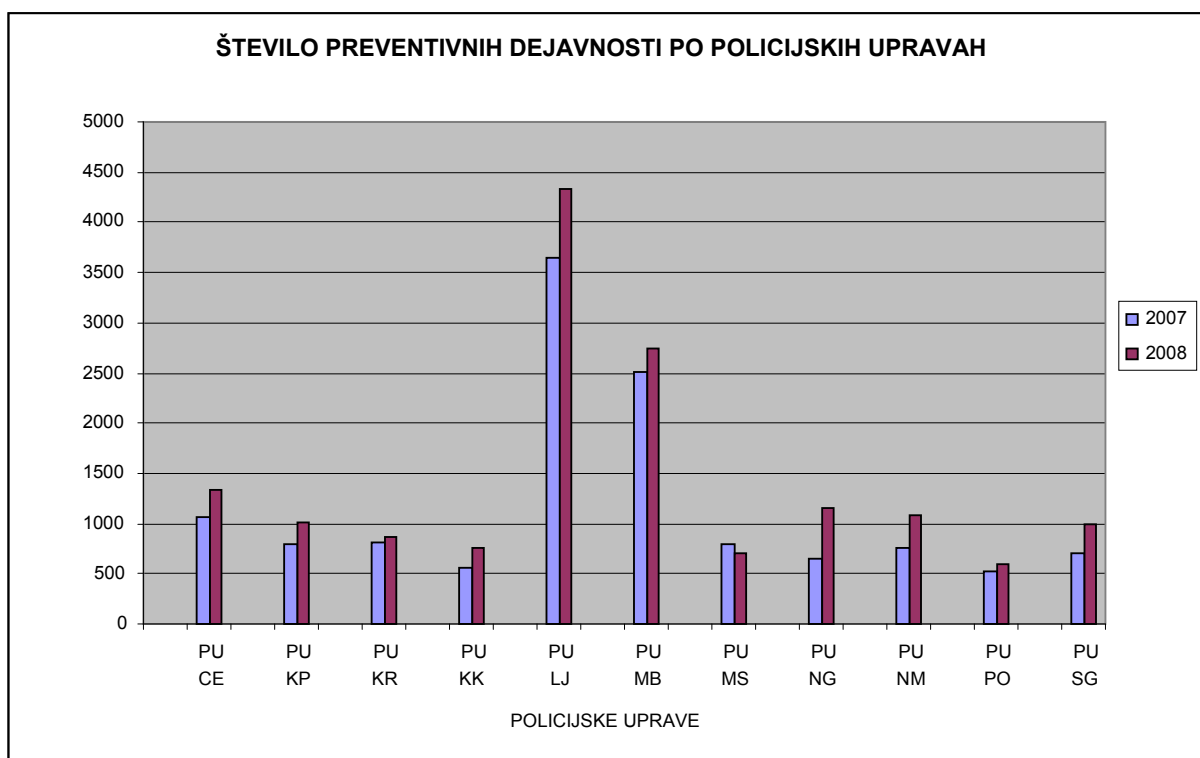
Tabela 3: METODE PREVENTIVNEGA DELA PO PODROČJIH V LETIH 2007-2008

Metode preventivnega dela		Kriminaliteta	Javni red in mir	Cestni promet	Državna meja in tujci
Delo v policijski pisarni	2007	29	39	25	-
	2008	50	69	34	-
	Porast upad v %	72,4	76,9	36,0	-
Delo v posvetovalnih telesih	2007	74	179	212	10
	2008	86	144	246	14
	Porast upad v %	16,2	-19,6	16,0	40,0
Izobraževanje otrok in odraslih	2007	199	744	2.139	11
	2008	311	998	2.478	11
	Porast upad v %	56,3	34,1	15,8	0
Izvajanje preventivnih projektov in drugih aktivnosti	2007	190	363	866	37
	2008	404	933	1.629	56
	Porast upad v %	112,6	157,0	88,1	51,4
Neformalno druženje in povezovanje	2007	191	324	171	69
	2008	219	383	205	100
	Porast upad v %	14,7	18,2	19,9	44,9
Svetovanje in opozarjanje	2007	2.430	2.210	2.176	104
	2008	2.652	2.214	2.254	89
	Porast upad v %	9,1	0,2	3,6	-14,4
SKUPAJ	2007	3.113	3.859	5.589	231
	2008	3.722	4.741	6.846	270
	Porast upad v %	19,6	22,9	22,5	16,9

VIR: Policija, (3.4.2009)

Med letoma 2007 in 2008 je opazen porast opravljenih preventivnih dejavnosti policije na vseh področjih dela, največ na področju javnega reda in mira za 22,9 %, sledijo področje varnosti cestnega prometa, in sicer za 22,5 %, področje kriminalitete za 19,6 % ter področje državne meje in tujske problematike za 16,9 %.

Graf 1: ŠTEVILO PREVENTIVNIH DEJAVNOSTI PO POLICIJSKIH UPRAVAH

VIR: Policija, 3.4.2009

Iz grafa 1 je razvidno, da so se med letoma 2007 in 2008 povečale preventivne dejavnosti na območjih vseh policijskih uprav razen na Policijski upravi Murska Sobota. Največ dejavnosti je bilo v letu 2008 na območju Policijske uprave Ljubljana, najmanj pa na območju Policijske uprave Postojna.

Leta 2005 je bil zaključen projekt dela vodij policijskih okolišev in drugih policistov v policijski pisarni, začel pa se je tudi nov projekt Samostojna policijska postaja, katerega cilj je spodbuditi policijske enote na regionalni ravni k samostojnemu načrtovanju dela in določanju prednostnih nalog v sodelovanju z lokalnimi skupnostmi in drugimi ustanovami.

Preventivne dejavnosti na področju kriminalitete so potekale v obliki svetovanja državljanom preko medijev ter sodelovanja na javnih prireditvah, okroglih mizah in predavanjih, ki so jih organizirale javne ustanove in nevladne organizacije.

Policija je seznanjala različne skupine ljudi s posameznimi oblikami kriminalitete in možnostmi njenega preprečevanja. Policisti so za prepoznavanje in ukrepanje ob pojavu nasilja nad otroki in nasilja v šolah predavali osnovnošolcem, njihovim učiteljem in staršem s pomočjo pripravljenega preventivnega gradiva.

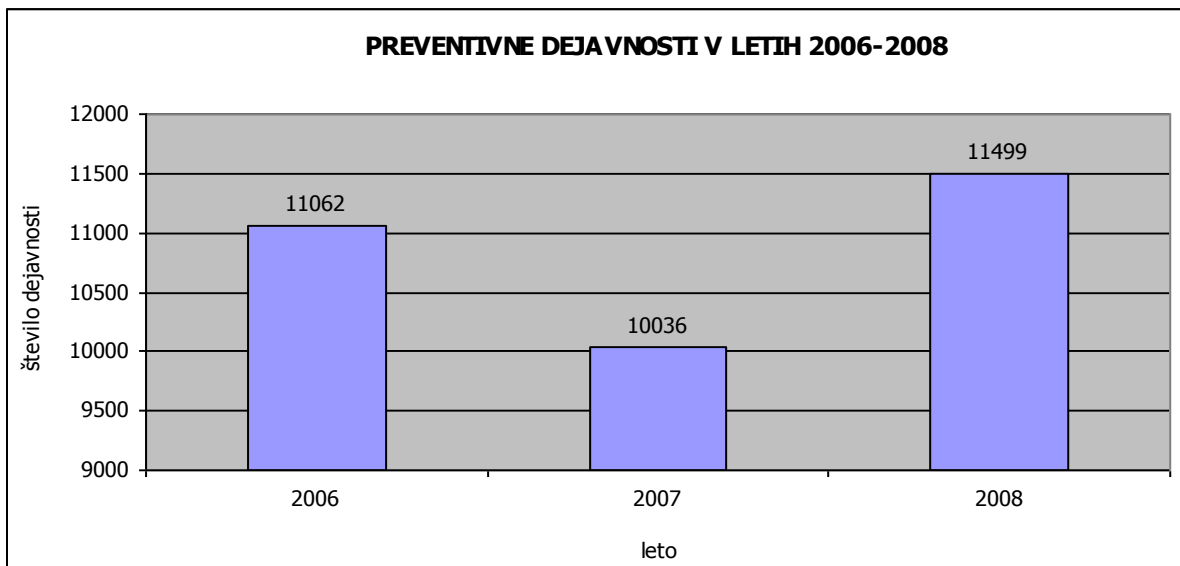
Na področju javnega reda je policija preventivne dejavnosti usmerjala v preprečevanje kršitev na množičnih javnih prireditvah, zlasti športnih, pri preprečevanju izgrediv pri protestnih shodih, varnosti v gorah in na smučiščih, preprečevanju negativnih posledic uporabe pirotehničnih izdelkov in izboljšanju varovanja okolja. Preventivne dejavnosti na področju cestnega prometa so predvsem dopolnjevale represivne akcije, kot so poostreni nadzori cestnega prometa. Policisti so opozarjali na pomembnost uporabe varnostnih pasov ter preverjali njihovo uporabo.

Organizirana je bila tudi preventivna akcija Medvedek Jaka, v kateri so policisti podarili plišastega medvedka otrokom, udeleženi v prometni nesreči. Preventivne naloge pri nadzoru državne meje in izvajanju predpisov o tujcih so zajemale predvsem seznanjanje prebivalcev ob državni meji z nedovoljenim prehajanjem državne meje in obveščanje o potrebi po večji navzočnosti policistov na teh območjih zaradi varovanja takrat bodoče zunanje schengenske meje. Hkrati so se policisti usposabljali za delo pri varovanju državne meje in se seznanjali z možnimi načini povečanja sodelovanja z obmejnimi prebivalstvom.

V primeru izboljšanja kadrovske problematike bi bilo treba povečati komuniciranje na področju v skupnosti usmerjenega dela, zlasti pa uskladiti strategijo komunikacij glede na razlike pri potrebah lokalnih skupnosti.

Pri tem je treba vseskozi ohranjati stike z lokalno skupnostjo in se na skupnih posvetih, sosvetih in sejah lokalnih ali četrtnih skupnostih obojestransko informirati. Najpomembneje pri sodelovanju in uspešni realizaciji posamezne problematike je, da si predstavniki lokalne skupnosti dejansko želijo oziroma čutijo potrebo po sodelovanju, saj brez odziva lokalne skupnosti policija težje rešuje probleme.

Graf 2: ŠTEVILO PREVENTIVNIH DEJAVNOSTI MED LETI 2006-2008

VIR: Policija, (3.4.2009)

Vsako preventivno dejavnost ne glede na to, kje, kdaj, kako in v sodelovanju s katerimi institucijami je bila izvedena, policisti v skladu z navodili ustrezno evidentirajo. Tako je bilo v letu 2006 vseh evidentiranih preventivnih dejavnosti policistov na območju celotne Republike Slovenije 11062, v letu 2007 jih je bilo 10036, v letu 2008 pa so dejavnosti porasle na 11499.

V letu 2006 so se izvajali oziroma nadaljevali projekti oziroma aktivnosti iz prejšnjih let. Leta 2007 so se tako kot leta 2006 izvajali preventivni projekti iz prejšnjih let, med njimi pa je treba izpostaviti seznanjanje ljudi s posledicami vzpostavitve schengenske meje, njenega nadzora za obmejni promet in na življenje prebivalstva ob meji.

Po predhodnem izvajanju na Policijski upravi Maribor se je leta 2008 na območju celotne Republike Slovenije prvič začel izvajati preventivni projekt Otrok – policist za en dan, namenjen seznanitvi otrok z varnostno problematiko, organiziranostjo policije, nalogami policistov in samozaščitnim ravnanjem. Sodelujoče učence so izbrali na šolah na podlagi njihovega preteklega dela v preventivnih aktivnostih. V okviru projekta so učenci v spremstvu učitelja obiskali policijsko postajo, kjer jih je sprejel komandir policijske postaje ali njegov pomočnik. Vodja policijskega okoliša jih je seznanil z vlogo policije in lokalne skupnosti pri zagotavljanju varnega okolja, varnostno problematiko in pomenom samozaščitnega ravnanja, organiziranostjo policije in nalogami policistov na različnih delovnih mestih. Po predstavitvi so si učenci ogledali prostore policijske postaje, opremo policistov in službena vozila.

Pri praktičnem delu oziroma predstavitvi so učenci v spremstvu učitelja in vodje policijskega okoliša odšli na določen policijski okoliš, kjer so si ogledali preventivno delo vodje okoliša, kot so svetovanje, opozarjanje ter formalni in neformalni razgovor. Preventivnemu delu je sledila predstavitev nalog policista prometnika, pri čemer so učenci pri praktičnem postopku tudi sodelovali. Na policijskih postajah so učenci prejeli še preventivno gradivo, ki ga policisti delijo pri v skupnost usmerjenem policijskem delu. Po opisanem druženju s policisti so se učenci skupaj z učiteljem vrnili v šolo.

Prav tako se je na celotnem območju Republike Slovenije izvajal projekt Policist Leon svetuje, namenjen otrokom petega razreda devetletnega programa osnovne šole, da se seznanijo o nevarnostih, s katerimi se srečujejo v vsakdanjem življenju, o primernem preventivnem ravnanju, večji prepoznavnosti vodij policijskih okolišev ter sodelovanju otrok, učiteljev, staršev in policije. Osrednji pripomoček pri izvajanju projekta je bil delovni zvezek, v katerem so obravnavane različne varnostne vsebine, razdeljene na več sklopov, in sicer na prometno varnost, v katero so vključene varna pot v šolo, uporaba varnostnega pasu in varnost pešcev. S področja javnega reda so obravnavane vsebine pirotehničnih izdelkov in vandalizma, področje nasilja vsebuje teme o nasilju med vrstniki in družinskem nasilju, področje kriminalitete predstavljajo različne situacije za preprečevanje kaznivih dejanj zoper življenje in telo ter premoženjske kriminalitete, področje cestnega prometa pa je zastopano z varno vožnjo s kolesom in kolesarskim izpitom. Na začetku delovnega zvezka je predstavljeno delo policista, posamezne teme so opisane v namišljeni zgodbi, sledijo pa vprašanja in nasveti policista Leona. Učenci so delovni zvezek dobili v osebno last, tako da so lahko doma skupaj s starši odgovarjali na različna vprašanja v zvezi z varnostjo. Projekt so izvajali vodje policijskih okolišev, ki so med razrednimi urami učencem podajali varnostne vsebine iz delovnega zvezka, v razgovor pa se je aktivno vključeval tudi učitelj, ki je spodbujal učence k razpravi in sodelovanju. Glavni cilj projekta je bil doseči, da se učenci vseskozi aktivno odzivajo in sodelujejo pri iskanju rešitev posameznih problemov, učitelj pa s svojo navzočnostjo neposredno vpliva tako na zaupanje učencev kot tudi na njihovo sodelovanje. Vsem sodelujočim učencem so bila izdana tudi priznanja za sodelovanje pri projektu, staršem pa so bili razdeljeni vprašalniki z namenom pridobitve njihovega mnenja o preventivnem projektu.

Tako leta 2008 kot v prejšnjih letih so se pri izvedbi projektov pojavljale težave, med katerimi so bili predvsem usklajevanje terminov s šolami, izraženo nezanimanje za izvedbo projektov v nekaterih šolah, zastarelost predstavitev medijev, pomanjkanje finančnih sredstev za kakovostnejšo izvedbo projekta, premalo preventivnega gradiva, kot so zloženke, razglednice, koledarčki, rutice, odsevni trakovi, kresničke in drugo. Med pripravami na izvedbo projekta se je pojavil tudi slab odziv nekaterih zunanjih subjektov.

Pri izvedbah projektov so sodelovali sveti za preventivo in varnost v cestnem prometu, vzgojnovarstveni zavodi, pripadniki gasilskih enot, različne gospodarske družbe, občinska redarstva, občine, centri za socialno delo, zdravstveni domovi, mladinski centri, društva upokojencev, predstavniki različnih lokalnih skupnosti in drugi.

Za čim uspešnejšo izvedbo se vseskozi izvajajo dodatna usposabljanja policistov, predvsem pri javnem nastopanju in komunikaciji. Za hitrejše in lažje poslovanje in komuniciranje z občani ter boljše izvajanje preventivnega dela je predlagan tudi stalen dostop vodij policijskih okolišev do spletnih strani oziroma interneta.

9 ZAKLJUČEK

Dejstvo je, da je policija v očeh širše javnosti še vedno represiven organ, kljub temu pa se tudi že izraža mnenje o njenem preventivnem delovanju, ki je v zadnjih letih opaznejše tudi v večjih in bolj naseljenih mestih, kjer je tudi dnevna migracija ljudi čedalje večja.

Do največje zmede v pojmovanju preventive prihaja, ker preventivne učinke policijskega dela dobimo tudi z represivnim delom. Vendar so ti učinki kratkotrajni in ne odpravijo pravega vzroka, zaradi katerega je bil kršen zakon oziroma splošno sprejeta družbenopravna norma. Posledično se enaka in podobna deviantna dejanja ponovijo. Ker je eden od ciljev policije, da ima njeno delo dolgoročne učinke, bo uporabljala metode in tehnike dela, ki ji bodo to zagotavljale.

Da pa policija lahko sprejme in izvaja takšne preventivne metode in oblike dela, ki zagotavljajo dolgoročne učinke, torej, da odpravljajo vzroke, ki pogojujejo nastanek deviantnih pojavov v družbi, mora čimbolj uveljavljati nove že sprejete načine dela. V skupnost usmerjeno policijsko delo se je sicer že uveljavilo pri vsakodnevni policijskih oblikah in metodah dela. Za večjo učinkovitost preventivnega dela predvsem v strnjenih urbanih naseljih pa je treba elemente, ki zavirajo boljše preventivno delovanje policije, prilagoditi pogojem posameznih krajevnih skupnosti in se v sodelovanju z njimi vseskozi prilagajati družbi in njenim potrebam.

Z racionalizacijo administrativnega poslovanja policistov, povečanjem števila skupnih posvetov vodij policijskih okolišev in z določenimi spremembami na področju kadrovske politike na najbolj obremenjenih policijskih upravah bi bilo mogoče doseči pozitivne učinke tako pri preventivnem delovanju kot tudi pri represivnem delovanju policije.

LITERATURA

- GLENSOR, W. Ronald. PEAK, J. Kenneth. Community policing & problem solving, Strategies and practices. United States of America, New Jersey, 1999.
- Javnomnenjska raziskava o ocenah in stališčih prebivalcev Republike Slovenije o delu policije. Fakulteta za uporabne družbene študije, Nova Gorica, 2008.
- KOSMAČ, Franc. V skupnost usmerjeno policijsko delo, magistrsko delo, Ljubljana, 2004.
- KOSMAČ, Franc. GORENAK, Vinko. Reševanje problemov skupaj z ljudmi, Revija Slovenska uprava št. 1/2005, Ljubljana, 2005.
- MALCOM, K. Sparrow. Implementing Community Policing. United States of America, Washington, 1988.
- MEŠKO, Gorazd. V skupnost usmerjeno policijsko delo - izziv za slovensko policijo. Teorija in praksa, Ljubljana, 2001.
- MEŠKO, Gorazd. PAGON, Milan. DOBOVŠEK, Bojan. Izzivi sodobnega varstvoslovja. Ljubljana, 2005.
- MIKULAN, Marija. Policijska preventive. Ministrstvo za notranje zadeve, Ljubljana, 1995.
- MIKULAN, Marija. Preprečujmo kriminal skupaj, Mihelač. Ljubljana, 1997.
- OGULIN, Janez. Osnovni program izpopolnjevanja in usposabljanja za vodjo policijskega okoliša. Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije, Policija, Ljubljana, 2002.
- Poročilo o izvajanju preventivnih projektov v letu 2008, Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije, Policija, Uprava uniformirane policije, Ljubljana.
- Usmeritve za izvajanje preventivnega dela. Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije, Policija, Ljubljana, 2002.
- Usmeritve za preventivno policijsko delo. Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije, Policija, Ljubljana, 2008.
- WEISBURD, David. BRAGA, A. Anthony. Police innovation, Cambridge University, 2006.
- ŽABERL Miroslav. Delo v policijskem okolišu. Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije, Izobraževalni center, Sektor za izobraževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje, Ljubljana, 1997.
- ŽABERL, Miroslav. Izbor literature s področja preventive. Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, Generalna policijska uprava, Ljubljana, 2000.
- ŽABERL, Miroslav. Policist za preventivo včeraj, danes in jutri. Visoka policijsko varnostna šola. Ljubljana (Dnevi varstvoslovja), 2000.

VIRI

- Ustava Republike Slovenije (1991). Ljubljana, Uradni list RS, št. 33/1991.
- Zakon o policiji (uradno prečiščeno besedilo) (ZPol-UPB6) (Uradni list RS, št. 107/2006).
- Zakon o prekrških (2006) (Uradni list RS, št. 70/06).
- Zakon o lokalni samoupravi. (2005) Uradni list RS, št. 100/05).
- Pravila policije. Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, Ljubljana, 2000.
- Pravilnik o območjih in sedežih policijskih postaj, 2003.
- Akt o notranji organizaciji, sistemizaciji, delovnih mestih in nazivih v Policiji, 2004.
- Policija. URL=«<http://www.policija.si>«. 2.5.2009.
- Osnovni program izpopolnjevanja in usposabljanja za vodjo policijskega okoliša, 2002.
- Poročila o izvajanju preventivnih projektov v letih 2006–2008.

SEZNAM SLIK, TABEL IN GRAFOV

- Slika 1: V skupnost usmerjeno policijsko delo
- Slika 2: Geografska razdelitev policijskih uprav
- Tabela 1: Razlika med tradicionalnim in sodobnim pristopom opravljanja policijskega dela
- Tabela 2: Metode preventivnega dela po področjih v letih 2006-2007
- Tabela 3: Metode preventivnega dela po področjih v letih 2007-2008
- Graf 1: Število preventivnih dejavnosti po policijskih upravah
- Graf 2: Število preventivnih dejavnosti med leti 2006-2008

IZJAVA O AVTORSTVU IN NAVEDBA LEKTORJA

Spodaj podpisani Matej SKOČIR izjavljam, da je to diplomsko delo moje avtorsko delo. Strinjam se z objavo diplomskega dela na spletnih straneh Fakultete za upravo.

Diplomsko delo je lektorirala Lidija JURMAN, profesorica slovenskega jezika.
